

UNIVERSITAS TARTUENSIS

Tartu Ülikooli ajakiri

NOVEMBER 2018, NR 10 (2476)

TARTU ÜLIKOO

RUDOLF BICHELE:

Häid inimesi tuleb rohkem motiveerida

LAPSED LÕIMIVAD
VÄLISTÖÖTAJAJD
KOHALIKU ELUGA

VIISTEIST AASTAT
ÜLIÕPILASTE
NÕUSTAMIST TÜ-S

ARSTITEADLASTELE
TEEB MURET VÄHENE
KOOSTÖÖ RIIGIGA

Tee oma hääl kuuldavaks

Ülikooli põhiülesanne on üliõpilaste õpetamine. Ajakiri õpetööga ei tegele, küll aga püüab igal võimalikul juhul selles toeks olla. Me võime jagada teavet uute õppekavade ja mitmekesiste võimaluste kohta, vahendada üliõpilaste või õppejõudude muresid ja rõõme, tõsta esile tublisid inimesi ja innustada nende abil teisi.

Püüame märgata võimalikult paljusid asju, aga ülikoolis toimub rohkem ja kaheliikmeline toimetuse ei ole paraku kõikvõimas. Me vajame toredate ettevõtmiste ja ka valupunktide leidmisel oma lugejate abi.

Suhtleme igal kuul kõigi valdkondade kommunikatsioonitöötajatega, kes annavad meile teada, mis teemad on parajasti päevakorral. Üha rohkem on hakatud kasutama võimalust teavitada meid oma põnevatest tegemistest või kolleegidest kodulehe kaudu.

Teemapakkumised aitavad meil lugejatele meelepärast ja huvitavat materjali ette valmistada, oleme nende eest väga tänulikud. Hea võimalus ajakirjale üldisemas plaanis tagasisidet anda on osaleda lugejauuringus. Sellest saame teavet, mille alusel kujundada oma teemavalikutes ja vormis üldist suunda.

Kahe aasta taguses lugejauuringus avaldas üks vastaja arvamust, et UT võiks olla sild ülikooli ja

MERILYN MERISALU

UT peatoimetaja

linna kultuurikeskkonna vahel, rohkem kirjutada ülikooli osalusega festivalidest, kunsti-projektidest, kajastada ülikooli taustaga muusikute, kunstnike ja kirjanike tegemisi.

«Ülikooli tulija peaks tajuma, et ülikool ei ole ainult teadusralli ja tööturu prioriteetidele kohandumine, vaid see on ka enese-avastamise, eneseteostamise, laiema kultuuriruumi kõnetamise koht,» kirjutab ta.

Kui võtsin UT sünnipäevaloo kirjutamiseks ühendust ajakirja ja ajalehe endiste tegijatega, jäi nende vastustest kõlama soov, et hoiaksime nii ilusat eesti keelt kui ka oma kultuuri.

Näiteks rõhutas maailmakirjanduse professor Jüri Talvet, kes tegi 1970. aastate alguses ajalehele kirjanduslikku kaastööd, et kultuur harib ülikooli ja teadust hingeliselt, teeb teaduse paremaks ja targemaks. Võin kinnitada, et olen täpselt sama meelt.

Hea lugeja, ära piirdu siiski ainult lugejauuringus osalemisega. Julge sõna võtta ka oma instituudi, valdkonna või osakonna olulistel teemadel. Julge panustada ülikooli uue arengukava koostamisse.

Sellisel tasemel tehtud ettepanekute arvestamine ja tulemuste saavutamine võtab küll kauem aega kui ühe ajakirjanumbri kokkupanek, aga mida kiiremini tegutseda, seda rutem jõutakse ka tulemusteni. UT

8 UUDIS Psühholoogid tähistavad eriala statsionaarse õppe 50. aastapäeva

10 KOLUMN Uuenenud raamatukogu puudutavad küsimused ja vastused

12 PERSOON Aasta juhendaja Rudolf Bichele näitab eeskuju

16 AKTUAALNE Ülikooli ballil hoitakse tavasid au sees

18 AKTUAALNE Lapsed lõimivad peresid kohaliku eluga

22 INTERVJU Üliõpilased leiavad üha enam tee üliõpilasnõustajate juurde

26 AKTUAALNE Arstiteadlased muretsevad, et Eesti riik ei väärtusta arstiteadust piisavalt

29 TUDENGID Üliõpilased pingutavad robotikafestivali nimel

32 TEADUS Kuidas Facebookis õigesti leinata?

36 AJALUGU Tartu Ülikooli häälekandjal on 70. sünnipäev

39 REISIKIRI Keenias toimunud teaduskonverents kujunes veidraks seikluseks

42 ESSEE Akadeemilises pärandis peitub ülikooli lugu

44 Reklaam, järelehüüe, kaitsmised, stipendiumid, teated, tunnustamised ja õnnitlused

51 KEELEENURK Inglispärasest presentatsioonist kodumaise esitluseni

UT UNIVERSITAS TARTUENSIS
Tartu Ülikooli ajakiri

Universitas Tartuensis on Tartu Ülikooli ajakiri. Ilmub kord kuus. Tiraaž 2800. • Kontakt: Ülikooli 18-102, 50090 Tartu; 737 5686, 5802 8827; ajakiri@ut.ee; www.ajakiri.ut.ee. Leia meid sotsiaalmeediast aadressil www.facebook.com/universitastartuensis.

Vastutav väljaandja Kristina Kurm, **peatoimetaja** Merilyn

Merisalu, **toimetaja** Sandra Saar, **teabetoimetajad** Kady Sõstar ja Iris Herman, **keeletoimetaja** Külli Pärtel, **kaanefoto** Andres Tennus, **küljendaja** Margus Evert, **trükk** Ecoprint. Universitas Tartuensis kujunduslahendused, kõik ajakirjas avaldatud artiklid jm tekstid ning fotod ja illustratsioonid on autoriõigusega kaitstud teosed. Toimetuse lubab neid kasutada ainult eelneval kokkuleppel koos viitega autorile ja Universitas Tartuensis. Toimetusel on õigus kaastööd nende selguse huvides toimetada ja lühendada. **Kolleegium:** Maaja Vadi (esimees), Sulev Kõks, Ivo Volt, Mart Noorma, Villu Päärt, Indrek Treufeldt, Katrin Pajuste-Kuul ja Egert Puhm.

Järgmine Universitas Tartuensis ilmub 30. novembril 2018.

roheline trükkis
Trükitud keskkonnateadlikus trükkiettevõttes Ecoprint

Gustav Adolfi päev

Academia Gustaviana 386

6. novembril

Kell 12.30–14

Seminar „Rootsi keel kui vähemuskeel: soomerootslased ja eestirootslased” Lossi 3 aud 417
Kõnelejad: Eva Liina Asu-Garcia (Tartu Ülikool) ja Elis Henell (Soome Rootsi Rahvapartei)
Diskussiooni juhib TÜ rootsi keele ja kirjanduse külalislektor Maria Engqvist
Seminar on rootsi keeles ja see tõlgitakse eesti keelde

Kell 15–17

Loengud (inglise keeles) Jakobi 2 aud 114
Rootsi ajaloolane ja kirjanik Gunnar Wetterberg
„Axel Oxenstierna – Rootsi suurim riigimees”
TÜ klassikalise filoloogia professor Janika Päll
„Kreeka ime Rootsi suurvõimu ajastul”

Kell 17.15

Lillede asetamine Johan Skytte monumendi ja Gustav II Adolfi mälestusmärgi juurde

Kell 18

Barokkmuusika kontsert

„Gustav Adolfi aegse armastuse võlu ja valu” ülikooli aulas
Esinevad: Ka Bo Chan (kontratenor) ja barokkansambel Corelli Consort ajastu pillidel – Mail Sildos (barokkviiul), Villu Vihermäe (barokktšello), Robert Staak (lauto)

Kavas: Bach, Händel, Gluck, Vivaldi jt barokiaja meistrite südamlilikud ja liigutavad armastuslaulud

TÜ mõtteloo professor Pärtel Piirimäe räägib ülikooli asutamisest
Kontsert on tasuta

*

Tartu Ülikool, Tartu Ülikooli skandinavistika osakond,
Rootsi Suursaatkond Eestis, Põhjamaade Ministrite Nõukogu esindus Eestis, Soome Instituut

Kõik huvilised on oodatud!

TÜ TÖÖTAJATE KEELEUURINGUS OSALENUD ON ÜKSMEEDEL, ET RAHVUSÜLIKOOIS TULEB VÄÄRTUSTADA EESTI KEELT.

Ülikooli töötajad on keeleteadlikumad

P eatselt avalikustatava esmakordse Tartu Ülikooli töötajate keelehoiakute uuringu kohaselt on TÜ töötajad keeleteadlikumad kui eestimaalased keskmiselt.

Nende töötajate osakaal, kes märkavad halba eesti keele kasutust ja on valmis heas eesti keeles suhtlemiseks pingutama, on suurem kui eestlastel 2017. aasta üle-eestilises uuringus.

Samal ajal paistavad TÜ töötajad silma selle poolest, et pidev kokkupuude inglise keelega vähendab vajadust ja harjumust kasutada eesti keelt. Võimaluse korral seadmeid eesti keeles kasutavate TÜ töötajate osakaal on ligikaudu kaks korda väiksem kui eestikeelse kasutamise eelistajate osakaal 2017. aasta üle-eestilise uuringu järgi.

Uuringus osalenud töötajad on üksmeelel selles, et eesti keelt tuleb väärtustada, sest see on rahvusülikooli ülesanne. Kui osa vastajaid usub, et piisab sellest, kui väärtustamisest kõnelda, siis

teine osa leiab, et see peaks väljenduma ka rahalises toes. Nende arvates võiks eesti keele teaduse tegemise ja populariseerimise arvestada tööülesannete sekka ning maksta selle eest tasu.

Peamiste võimalustena eesti keelt TÜ-s väärtustada näevad vastajad veel üliõpilaste tugevamat suunamist, eestikeelsete õpikute koostamist, sh terminiarendust, ja eesti keele koolitusi. Ka töötajad, eriti juhid, võiksid ise oma keelekasutust arendada: olla eeskujuks, lugeda, püüelda hea stiili poole, märgata halba keelekasutust jne.

Rahvusvahelise ülikooli ja rahvusülikooli eesmärkide vahel nähakse aga kasvavat pinget. Vastajad peavad inglise keele domineerimist nii teaduses kui ka õppetöös paratamatuks, kuigi mitte alati soovituks.

Keelehoiakute uuring põhineb kevadsemestril 37 töötajaga tehtud intervjuudel. Uuringu algatas TÜ keelenõunik Kristel Ress. ●

Keelefoorum

5. ja 6. novembril korraldavad TÜ, Haridus- ja Teadusministeerium ning Eesti Keelenõukogu Tallinnas keelefoorumi «Rahvuskeeled Balti riikides: eile, täna, homme».

Kaheksandal keelefoorumil võetakse kokku keelevaldkonna olulised arengusuunad Eestis, Lätis ja Leedus ning pakutakse ülevaadet riikide keelepoliitikast, keelestrateegiate hetkeseisust ja tulevikuväljavaadetest.

Foorumi üks peakorraldajaid, TÜ rakenduslingvistika osakonna juhataja professor Birute Klaas-Lang ütles, et Eesti, Läti ja Leedu omariikluse 100. aastapäev on märgiline tähis, et arutleda rahvuskeele kestmiseks ja arenguks vajaliku poliitika ja praktika üle.

«Eesti keele aasta künnisel ja eestikeelse ülikooli 100. aastapäeva lähenedes on sobilik aeg mõelda hoolega läbi nii riigi kui ka meist igaühe roll, et tagada eesti keele kestmine arendatud kultuurkeelena,» rääkis ta.

Kõik teemad keerlevad eesti keele kestlikkuse põhiprobleemide ümber. Arutelu keskpunktis on haridus kui riigi keelekeskkonna kujundamise peamisi hoobasid.

Lisateave keelefoorumi programmi ja esinejate kohta on aadressil sisu.ut.ee/keelefoorum/. ●

Viljandi teatrikasvandikud peavad Tartus Musta Kasti minijuubelit

TÜ Viljandi kultuuriakadeemia teatrikunsti eriala 10. lennu lõpetajate loodud teater Must Kast alustab minijuubelihooaega uuslavastusega «Caligula».

8. novembril Genialistide Klubis esietenduva «Caligula» lavastaja Lennart Peep ütles, et trupp soovib viiendal hooajal üllatada nii iseennast kui ka vaatajaid. «Viimasel ajal oleme mänginud pigem väikese koosseisuga lavastusi. «Caligula» toob kokku peaaegu terve teatri ning ka ehituslikus mõttes on see üsna mastaapne lavastus,» rääkis Peep.

Lavastuse peategelane on kuri-kuulus Rooma keiser Caligula, kes hakkab traagilise sündmuse järel rakendama kõigi ümbritsevate suhtes oma armu- ja armastusevaba vägivaldafilosoofiat. Keisri lähikondlased peavad valima, kas

HULLUMEELSET VALITSEJAT MÄNGIB KAAREL TARGO (PUNASES).

võtta vastutus ja risk Caligulat takistada või jätta hullumeelne valitseja elu vastu mässama.

«Lugu räägibki sellest, kuidas üks inimene võtab pähe, et ta hakkab jumalaks, ja mässab asjade vastu, mida ei ole võimalik muuta. Näiteks ei ole võimalik muuta

looduseadusi, aga nende vastu saab mässata. Minu jaoks oli intriigeriv leida, mis sellise mõtlemise taga on,» jutustas Peep.

Peale «Caligula» esietenduvad Musta Kasti viiendal hooajal Kaija Maarit Kalveti lastelavastus «Ernesto ja küülikud» ning Silver

UT sünnipäevaloos

Ülikooli häälekandja tähistab novembris 70. sünnipäeva. Sel puhul korraldatakse lugejate seas loosimine, mille võitjad saavad endale TÜ logoga sooja dressipluusi.

Loosis osalemiseks tuleb märkida Facebookis ajakirja leht meeldivaks ja kutsuda seal 30. oktoobri postituse all kommenteerides oma sõbradki auhinnamängus osalema.

Loosimine toimub 22. novembril – sel kuupäeval 70 aastat tagasi ilmus Tartu Riikliku Ülikooli ajalehe esimene number. Võitjad saavad kingituse kokkulepitud ajal UT toimetusest.

Novembri lõpuni saab osaleda ka ajakirja lugejauuringus. Selle lingi leiab UT kodulehelt www.ajakiri.ut.ee. Kõigi vastajate vahel, kes selleks soovi avaldavad, loositakse välja kingikott, milles leidub

peale ülikooli dressipluusi veel mõndagi huvitavat ja kasulikku.

Näiteks on seal üliõpilaslaulik koos CD-plaadiga, märkmik koos pastakaga, mälupulk, ülikooli muuseumi maiustused ja kaks Startup Day piletit. Lisaks saab võitja soovi korral endale või kellelegi teisele UT ajakirja aastaks tasuta koju tellida.

Paljud varasemates lugejauuringutes pakutud ideed on ellu viidud. Nii on aastate jooksul tekkinud uusi rubriike ja korduvalt on üle vaadatud levivõimalused. Samuti läbis ajakirja kujundus 2015. aastal põhjaliku värskenduskuri.

Lugejauuringus oodatakse osalema nii TÜ töötajaid, üliõpilasi, vilistlasi kui ka koostööpartnereid. Küsimusi on kümnekond ning need puudutavad senist lugemiskogemust ja ootusi ajakirja tuleviku suhtes. ●

Raamatukogu remont sai valmis

novembril avati TÜ raamatukogu kolmas korrus, mis oli veel viimane koht, kuhu lugejad pika remondi tõttu seni ei pääsenud. Kolmandal korrusel asuvad lugemissaalid, fonoteek, puhkeala ja individuaalkabiinid ning TÜ nõustamiskeskus.

Raamatukogu direktori kohusetäitja Liisi Lembinen kiitis,

et renoveerimine lõpetati juba augusti lõpus ja nii võis raamatukogu lugejatele avada varem, kui veel aasta tagasi arvati.

«Kahe kuuga kolisime kolmandale korrusele mööbli ja riiulitele raamatud ning nüüd on kõik raamatukogu avalikuks kasutuseks mõeldud ruumid valmis,» oli Lembinen rahul.

LIISI LEMBINEN UUES AVAKOGUS.

FOTO: LILIAN MENDEL

Kolmanda korruse puhkealal võib diivanitel lõõgastuda. Aktiivseks puhkamiseks on eraldi ruumis jõusaalist paljudele tuttavad vahendid: velotrenažöör, sõudeergomeeter, jooksumasinad, hantlid ja matid. Puhkeala juures on eraldi ruum, kus saab kaasavõetud toitu süüa.

Remondi käigus renoveeriti ka individuaalkabiinid, mis on teadlaste ja doktorantide seas alati olnud väga populaarsed. Seal saab segamatult õppida ja uurimistööd teha.

Lembinen tõdes, et üksi töötamiseks mõeldud kabiinid on endiselt nõutud ja nende broneerimise kohta on küsitud juba mitu kuud. Individuaaltöörume on kokku 56 ja neid on võimalik üürida öppe- või teadustööks ühest tunnist kuni ühe semestrini.

Suuremad muudatused on toimunud ka raamatukogu esimesel korrusel. Seal on nüüdsest avahoidla, kuhu võib minna iga lugeja. Raamatukogude ühisest e-kataloogist ESTER leitud

kohaviida järgi saab seal vajaliku raamatu ise üles otsida.

«Avahoidlas võib ka lihtsalt ringi kõndida, meeldivad raamatud välja valida ja lugemiseks laenutada. Enam kui 800 000 raamatu seas on valikut küllaga,» ütles Lembinen.

Kuigi ka maa-alustes hoidlates on remonditööd lõppenud, läheb veel aega, kuni kõik kogud saavad ettenähtud kohtadele paigutatud. Vanemad kogud on veel märtsi lõpuni lugejatele osaliselt kättesaamatud. ●

TÖÖ LOOGIKA JA PSÜHHOLOOGIA KATEEDRIS 1980. AASTATE ALGUSES. PILDIL (VASAKULT) ARNOLD OJA, JÜRI ALLIK, MIHHAIL KOTIK, ENE KARJA, UNO SIIMANN JA HENNO KAIDRO.

Psühholoogid peavad juubelit

10. novembril tähistatakse ühiskonverentsiga «Eesti mõõdukus» statsionaarse psühholoogiaõppe 50. ja Eesti Psühholoogide Liidu 30. sünnipäeva.

Eksperimentaalpsühholoogia osakonna juhataja professor akadeemik Jüri Allik ütles, et aastakümnete jooksul on psühholoogia õpetamise olud palju muutunud.

Kuigi psühhiaatria ja eksperimentaalpsühholoogiaga tegeldi Tartus juba 19. sajandil, rajati ülikooli psühholoogiaosakond alles esimese välismaalgi tuntud kutselise Kodu-Eesti psühholoogi Konstantin Ramuli juhtimisel.

«Enne meie 1968. aastal alustanud kursust statsionaarset psühholoogiaõpet Eestis ei olnud, kuigi psühholoogia nimega üksus oli ülikoolis olnud alates 1919. aastast. Esimese psühholoogialoengu pidaski selleks ajaks juba peaaegu 90-aastane Ramul. Mäletan siiani sellest paljusid

asju. Ilma temata meil ilmselt teaduslikku psühholoogiat ei olekski. Kõige alus oli tema sügav veendumus, et psühholoogia on eelkõige eksperimentaalne teadus nagu keemia või füüsika,» meenutas Allik.

Statsionaarse õpetamise alguses olid õppeprogrammid kehtestatud kogu Nõukogude Liidus ühtemoodi ja võis teha vaid väga väikseid muudatusi. Kui Eesti sai taas vabaks, tekkis võimalus kujundada õppetööd oma soovide järgi.

Kuigi psühholoogia õpetamise traditsioon ei ole Eestis väga pikaajaline, on TÜ psühholoogia-õpe praeguseks kõigi näitajate järgi maailma parima 1% seas.

Konverentsil kõnelevad paljud Eesti psühholoogia asjatundjad, mida nad on oma praktilises töös ja teadusuuringutes Eesti inimeste kohta teada saanud. Mõõduvõtu teemaplokis tehakse ülevaade näiteks eestlase ise-

loomust, tujust, agressiivsusest, tarkusest ja vaimsest tervisest.

Mõõdukuse teemaplokis esitatakse rakendusuuringutes ja kliinilises psühholoogias tehtud tähelepanekuid selle kohta, mida eestlane teeb võib-olla liiga palju, ja püütakse leida viise, kuidas eestlast psüühikahäirete raviga aidata.

Mõõtmatus teemaploki esinejad arutlevad aga selle üle, kuidas mõõta mõõtmataid nähtusi, näiteks teadvust, hetke, mõtlemist või tõe.

Konverentsile järgnevad Tartu Uue Teatri lavastuse «Unusta/unista» etendus instituudi ajaloolise hoone (Näituse 2) ringauditooriumis ja juubeligala, kuhu on oodatud kõik instituudi ja psühholoogide liiduga seotud külalised.

Konverentsi ajakava ja registreerimisvõimaluse leiab instituudi kodulehelt. ●

Loe intervjuud Jüri Allikuga veebist: www.ajakiri.ut.ee.

Mika Keräneni uus põnevuslugu rullub lahti ülikooli peahoones

Eesti laste südameid võitnud arvukate lasteraamatute autor ja Tartu linnakirjanik Mika Keränen esitleb 13. novembril kell 16.15 TÜ kunstimuseumis oma uut põnevuslugu.

Loo peategelased on kaks muumiat, kes lebavad tööpäevadel TÜ kunstimuseumi muumiakambri, nädalavahetusel aga seiklevad ringi ülikooli peahoones ja Tartu linnas.

Värske raamat «Khaba ja Nebra» pole pelgalt põnevusjutt öösel ellu ärkavatest muumiapoistest, vaid ka hariv lugu antiikaja jumalatest ja traditsioo-

nidest. Mika Keränen ütles, et raamatukaante vahele jõudnud muuseumiloo alguseks võib pidada 1993. aastat, mil ta tuli üliõpilasena Soomest Tartusse õppima.

«Ülikoolilinn Tartu on minu Oxford, Cambridge ja Sigatüügas. Olen maailma ülikoolilinnades käies avastanud, et Tartu meeldib mulle neist kõige rohkem, sest siin on kõik ehedalt säilinud, ja mul ei olegi vaja kuhugi kaugemale minna,» lausus Keränen.

Muumiapoiste Khaba ja Nebra loo kirjutamiseks veetis kirjanik palju aega peahoones

asumas ülikooli kunstimuseumis ning jälgis sealset kujusid ja muumiakambri asukaid.

«Vaatasin neid ja mõtlesin, mis nad seal teevad. Kui mulle tundus, et nad hakkavad midagi tegema, panin selle kohe kirja. Ma poleks ise nende ideede peale tulnud, kui siin ei oleks neid madusid, kujusid ja muumiaid,» jutustas kirjanik.

Keränen loodab, et «Khaba ja Nebra» on tema muuseumilugude sarja esimene raamat, sest kunstimuseumi kogud ja peahoone on pakkunud talle ainest veel mitmeks uueks looks. ●

robotex¹⁸ INTERNATIONAL

Planeedi suurim robotikafestival!

30. november

2. detsember

Näituste Messikeskuses
Pirita tee 28, Tallinn

<https://robotex.international>

Minevikupained raamatukogus on ületatud

Imselt magistrandid ja doktorandid mäletavad, et ennemuiste oli ülikooli raamatukogu sissepääsu juures vasakut kätt garderoob koos garderoobitädidega.

Otse ees seisisid kaunid näitsikud, kes ütlesid tere ja jälgisid, et sa lugejakaardi läbi piiksu-taksid.

Paremat kätt aga olid mitmesugused eraasutused: koopiate ja printimisega leiba teeniv firma ja teised. Keskel asusid kuulutusetulbad.

Näitsikute kõrval oli kapp, kuhu sai raamatuid tagastada. Trepist üles, teise korruse peal asus uudiskirjanduse väljapanek ja lugemiskohad nagu nüüdsel ajalgi.

Ühel suvel pandi raamatukogu kinni ja kui teadmishimulised noored sügisel jälle Tartusse saabusid, oli see ikka veel kinni. Ja ka talvel ning kevadelgi.

Aga ükskord avanesid ukseid taas ka Struve tänaval ning raamatukogu esimene ja teine korrus tehti lahti.

Tasapisi leidsin minagi tee uuesti avatud asutusse. Tasapisi on täienenud ka esimese korruse sisustus ning uus, parem, meile kõigile kallis ja ülimoodne Tartu Ülikooli raamatukogu on ilmet võtnud. Ent ilmnenud on ka mõned kitsaskohad.

Otse ette vaadates näete, et näitsikuid trepi ääres ei ole ja piiksu ka kuskil teha ei saa.

FOTO: ERAKOGU

JENS RAEVALD

Eesti ajaloo teise aasta magistrant

Vaadeldes teise korruse uksi, võib arvata, et piiksuga on varsti asi korras, ja lausa ilma näitsikute abita. Ühe inimese palk on säästetud! Vasakul on näha, et garderoob on taas olemas, kuid ilma garderoobitädideta.

Nende asemel on lukustatud kapid, mis kahjuks on õige kitsad ja pisukesed ning kõige krooniks sulguvad vaid mündi abil.

Niisiis võitsime garderoobitädide ajaloo prügikasti saatmisega veel kahe inimese palga.

Et saada üle inimeste tõlplusest, igaks juhaks ja veel mitmel põhjusel on selle asemele loodud kaks uut töökohta paremal pool koridori.

Kõige krooniks ilmestab koridori paremat serva võimas tehnoloogiaasaavutus – digitaalne ja ülimoodne raamatute tagastamise kapp. Piikspiiks ja raamat läheb!

Tõsi, kapini jõudmiseks peab endiselt saabuma raamatukogu lahtiolekuaegadel nagu vanasti, mil selleks tarbeks oli üks harilik vineerist kapike.

Mis siis võrreldes möödunud aegade muutunud on? Raamatukogu on võitnud ühe või poole inimese palga jagu raha, asendanud vineerist kapi automaadiga ning teinud lugejatele kohustuslikuks ühe- või kaheeuroste müntide kaasaskandmise, et nad saaksid oma mantli pisikesse kappi lukustada.

On's nüüd elu paremaks läinud? **UT**

RAAMATUKOGU ON TEINUD LUGEJATELE KOHUSTUSLIKUKS ÜHE- VÕI KAHEEUROSTE MÜNTIDE KAASASKANDMISE, ET NAD SAAKSID OMA MANTLI PISIKESSE KAPPI LUKUSTADA.

Uuendused tegid lugejate elu mugavamaks

Raamatukogul on hea meel, et lugejad on meid pärast mitmeaastast asenduspinnal eksisteerimist taas üles leidnud, ning erilist rõõmu valmistab see, et lugejad on valmis kaasa mõtlema ja arutama.

Raamatukogu fuajees on pidevalt tööl olnud kaks inimest (varem administraator ja infopunkti töötaja), et saabujaid igati aidata ja vajaduse korral suunata ning vastata võimalikele küsimustele. Ka uuenenud raamatukogus on infolaua töötajad selleks, et külastajad võiksid nende poole abi saamiseks pöörduda. Lugejatele, kel pole garderoobikapi kasutamiseks kaasas sobivat münti, pakume kaht võimalust.

Garderoobi kõrvale paigaldatud sularahavahetusautomaat vahetab viieeurose rahatähe sobivateks müntideks. Infopunkti võib osta endale võtmehoidja-meenemündi, millega on tulevikus võimalik alati kapp avada, isegi kui sobivat euromünti pole parasjagu kaasas. Sama meenemünti saab kasutada ka mujal kaubandusvõrgus, näiteks ostukärudes, mis avanevad ainult mündi abil.

Sagedased raamatukogu külastajad hindavad kindlasti garderoobikappide mugavust ning eelistavad neid ülerõivate ootamisele järjekorras, eriti kui raamatukogus toimub mõni konverents ning saabujaid ja lahkujaid on korraga väga palju.

FOTO: ERAKOGU

LIISI LEMBINEN

TÜ raamatukogu direktori kohusetäitja

Kapist saab oma asjad kiiresti järjekorrata kätte. Kappe on garderoobis mitme suurusega. Suurematesse kappidesse mahuvad ka paksemad üleriided ja kotid kenasti ära.

Raamatuid saab lugeja tagastada siiski ööpäev läbi, mitte ainult lahtiolekua ajal. Kirjutaja on kogemata segi ajanud tagastusautomaadi ja järjekorra-raamatute kapi.

Tagastusautomaat on majast väljas, peaukse kõrval. Lugejad saavad pärast enda identifitseerimist tagastada raamatu selle

automaadi kaudu igal ajal, kas või öösel. Raamatud, mida on oodatud järjekorras, saab kätte fuajees asuvast targast kapist.

Kui varem pidi lugeja oma järjekorraraamatule järele tulemiseks andma esmalt ära üleriided ning end trepi juures identifitseerima, siis nüüd käib see kiiresti ja ilma lisatoiminguteta, mis valmistasid lugejatele varem hulganisti meelehärmi. Lugejate mugavamale teenindamisele aitab kaasa ka see, et rühmatööruume on nüüd võimalik broneerida internetis. 1. novembril avasime lugejatele terve hoidlakorruse, pakkudes võimalust saada raamatud kätte kiiresti ja ilma ooteajata.

Kindlasti on uuenenud ja värske ilme saanud raamatukogu kasutamine muutunud mugavamaks ja kiiremaks. Raamatukogu on lugejale nii hea koht, nagu lugeja on valmis selle enda jaoks tegema. **UT**

GARDEROOBI KÕRVALE PAIGALDATUD SULARAHAVAHETUSAUTOMAAT VAHETAB VIIEEUROSE RAHATÄHE SOBIVATEKS MÜNTIDEKS.

Aasta juhendaja Rudolf Bichele näitab eeskuju

PERSOON

Oktoobri keskel toimunud pidulikul tänuüritusel «Eestimaa õpib ja tänab» tunnustati aasta parimaks juhendajaks inimese bioloogia assistent ning bio- ja siirdemeditiini nooremteadur Rudolf Bichele.

MERILYN MERISALU
merilyn.merisalu@ut.ee

TÜ bio- ja siirdemeditiini nooremteadur Rudolf Bichele korjas kõigest kümme aastat tagasi õpilasena olümpiaadidelt medaleid, nüüd aga treenib juba ise Eesti koolinoori rahvusvahelistelt loodusteaduste olümpiaadidelt medaleid tooma.

Tänavu kevadel võitis Rudolfi juhendatud kolmik Euroopa Liidu loodusteaduste olümpiaadil Sloveenias üldarvestuses teise kohaga võistkondliku kuldmedali. Detsembris ootab Eesti võistkonda ees sõit Botswanasse, kus toimub rahvusvaheline loodusteaduste olümpiaad.

Aasta juhendaja tiitli saanud Rudolf on TÜ teaduskoolis õpilasi rahvusvahelisteks võistlusteks ette valmistanud juba kümme aastat. Juhendajatöö algas sisuliselt kohe, kui ta ülikooli astus. Teiste juhendamine pole aga enda õpinguid sugugi seganud – 20. novembril

kaitseb ta meditsiiniteaduste valdkonnas oma doktoritööd.

Loomulikult pole Rudolf ainus, kes koolinoori sellisteks võistlusteks ette valmistab. Loodusteaduste olümpiaadidel tuleb näidata teadmisi nii bioloogiast ja füüsikast kui ka keemiast. Igal teemal jagavad võistkonnale teadmisi eri juhendajad. Rudolfi ülesanne on õpilastele lahti seletada kõik, mis puudutab bioloogiat.

Peale selle tegeleb Rudolf palju üldise korraldamisega. Näiteks broneeris ta just intervjuu tegemise päeval Botswanasse sõitvale meeskonnale reisimeditiini kabinetis aja, et kõik liikmed A-hepatiidi vastu vaksineerida.

KRIITILINE MÖTLEMINE AITAB ERISTADA ÕIGET VALEST

«Eks see vaksiniiteema kütab kirgi, sest immuunsüsteem on keeruline ja selle toimimisest ei ole lihtne aru saada. Internetis on vaksineerimise kohta käivad argumenteeritud teadusartiklid paraku uppunud rämpsteabe hulka ja kriitilise mõtlemise oskust ei ole kahjuks kõigil»

» võrdset,» tõdeb Rudolf, kes uurib ise just molekulaarimmunoloogiat.

Immunoloogia pakub talle põnevust seetõttu, et organismi immuunsüsteemi töötamise loogikast on keeruline aru saada. Kuigi Rudolf on immuunsüsteemi alusuuringuid teinud juba seitse-kaheksa aastat, on palju asju, mida temagi veel ei mõista. Seda huvitavam on ikka ja jälle midagi uut õppida.

Maailmas, kus internetist on võimalik leida absoluutselt kõike, tuleb Rudolfi meelest õpetada õigete ja valede allikate eristamist juba põhikoolis.

«Meie töötame 14–15-aastaste õpilastega, kes on küll mõjutatavas eas, aga õnneks meeldib neile uute teadmiste omandamise juures argumenteeritus. Aktiivsed olümpiaadidel käijad ei piirdu enamasti ühe valdkonnaga, vaid osalevad mitme aine olümpiaadil ja neil on väga lai silmaring,» on ta rahul.

Eriti meeldib Rudolfile, et noortele, keda ta juhendab, ei pea väevoimuga infot pähe suruma, vaid nad on väga motiveeritud ja tahavad ise võimalikult palju teada saada. Väikeses seltskonnas ei tule ette olukorda, et tagumises pingis tunni ajal lobisetakse või telefoniga mängitakse. Suures klassiruumis juhtub selliseid asju ikka.

«Kui sind huviga kuulatakse, paneb see ennast rohkem pingutama, sest kõik, mida sa ütled ja teed, jõuab su ees olevate noorteni. Päeva lõpuks võid olla väga väsinud, aga lähed koju teadmise, et keegi sai tänu sinule targemaks,» räägib Rudolf õpetajatöö muredest ja rõõmudest.

Tihti küsitakse ka teemaväliseid küsimusi – näiteks selle kohta, mida ja miks üks või teine juhendaja ise on õppinud. Noorte jaoks on iga selline teabekild oluline, et saada selgemaks, mis suund ise pärast gümnaasiumi lõpetamist valida.

«Mida varem nad aru saavad, et teadus ei koosne ainult lahedatest katsetest, vaid seal on ka palju bürokraatiat, seda parem. Tuleb olla aus, et suur osa ajast ei tulegi katseid tehes midagi välja ja et see on normaalne. Neil on ju oma tulevikku kavandades vaja teha teadlik valik, ja selleks on vaja realistlikku teavet,» ütleb Rudolf.

ÕPETAJA EESKUJU INNUSTAB ÕPILASI

Tema õpilased hindavad seda ega ole kiitusega kitsid. Rudolfi eeskuju inspireerib neid ning häid sõnu jagub palju ka õpetaja huumorimeele ja õpetamisoskuse kohta – mõlemad on õpilaste kinnitusel suurepäraseks.

Peale olümpiaadilaste õpetab Rudolf praegu esimese kursuse arstitudengeid. Eelmisel aas-

ÕPETAJATÖÖ ON HINGELISELT ÄÄRMISELT TASUV, AGA VAHEPEAL TAHETAKSE SELLE TÖÖ EEST KA NORMAALSET PALKA SAADA.

tal andis ta ka Hugo Treffneri Gümnaasiumis osakoormusega loodusaineid, kuid sellest tuli suure töökoormuse tõttu loobuda.

On tähelepanuväärne, et Rudolf pole õpetamist kunagi ametlikult õppinud. Küllap on tema oskustes «süüdi» head geenid või head eeskujud. Treffneri gümnaasiumis oli tal võimalus õppida legendaarse bioloogi Urmas Kokassaare käe

all – Kokassaar valiti eluajal korduvalt ka TÜ aasta õppejõuks. Teadlasi ja õppejõude ei ole Rudolfil aga kunagi tulnud kaugelt otsida.

«Mu ema, vanaema ja vanaisa polnud küll bioloogid, aga nad kõik on ülikoolis töötanud. Ema (TÜ füüsika assistent Irina Bichele – toim.) on aastaid ülikoolis väga heal tasemel õpetööd teinud. Kui nii inspireeriva inimesega aastaid koos elada, peab midagi ikka külge ka jääma,» naerab Rudolf.

Ideaalselt õpetamise või juhendamise stiili ei saa tema arvates olemas olla, sest kõik inimesed on erinevad. See kehtib ka õpetajate ja õpilaste kohta. Igaüks peaks leidma enda jaoks kõige parema väljundi, kuidas oma teadmised teistele kõige paremini edasi anda.

Õpetada saab oskuslikult igat moodi, alustades kriidi ja tahvliga loengust ning lõpetades moodsate digitehnoloogiliste õpetamisprogrammidega.

«Kogu ühiskond toimib selle najal, et eri inimestel on eri oskused. Ma ei usu, et õpetami-

sel või juhendamisel saaks kõike ühe mõõdupuu järgi võtta. Üks saab suurepäraselt hakkama lasteaiastega, teine ülikoolis auditooriumi ees. Oma keskkonnas on mõlemad suurepäraseks, aga kui kontekst ära vahetada, ei pruugi kumbki hakkama saada,» toob ta näite.

Õpetamist naudib Rudolf väga, kuigi see on aeganõudev töö. Ei saa tööpäeva lõpus lihtsalt

KESKLINE DOKTORANT FUNKTSIONEERIB RUDOLFI SÕNUL KERGE HULLUMEELSUSE PIIRIL. HUUMORIL ON TEADUSES TÄHTIS OSA, ET MITTE PÄRIS HULLUKS MINNA. KUI MIDAGI VÄLJA EI TULE, PEAB OSKAMA SELLE ÜLE NAERDA.

arvutit kinni panna ja koju oma asjadega tegelema minna, sest nii palju on veel teha ja nii paljule on veel vaja mõelda. Teiste õpetamine sunnib ennast kogu aeg muutustega kursis hoidma.

«Olümpiaadilastele tuleb seletada kõike, taimedest inimfüsioloogiast. Teadustöös juhtub tihti, et inimesed kaotavad ennast kitsa valdkonna detailidesse ära ja oma teema tundub terve maailmana. Üldhariduses tuleb paratamatult näha suuremat pilti,» seletab Rudolf.

HÄID INIMESI TULEB ROHKEM MOTIVEERIDA

Paraku ei võeta tema sõnul õpetajate ja õppejõudude töökoormust hinnates arvesse, kui palju nad teevad ületunde. Seda ongi raske arvutada, sest töötundide tegelik arv sõltub õpetaja pühen-

dumusest. Kogu haridusmaastik püsivalt suuresti motiveeritud inimeste najal.

«Õpetajatöö annab vaimsel tasandil väga palju tagasi. See on hingeliselt äärmiselt tasuv töö, aga vahepeal tahaks oma töö eest ka normaalset palka saada. Muidugi on missioonitunne, kuid kui näed, kuidas kõik erasektoris töötavad sõbrad saavad väiksema koormuse eest mitu korda suuremat palka ... See on haridussüsteemile suur oht,» tõdeb ta.

Kõigist muredest hoolimata tehakse Eesti haridussüsteemis Rudolfi sõnul siiski midagi väga õigesti. PISA uuringute või rahvusvaheliste olümpiaadide tulemusi arvestades on Eesti õpilased maailmas väga kõrgel tasemel. 1,3 miljoni elanikuga riigis saab esindajaid valida palju vähemate inimeste seast kui suurriikides,

ent ometi on Eesti õpilased enamjaolt tabelite ülemises otsas.

«Selle eest tuleb au anda just motivatsioonitundega tööd tegevatele õpetajatele. Meil on raudvara, kes on õpetanud aastakümneid ja teeb seda ka edaspidi, tegelikult on õpetajatel ka järelkasvu. Ma tean mitmeid endavanuseid ja nooremaidki, kes on koolidesse õpetama läinud. Kui motivatsiooni jätkub ja nad kooli jäävad, siis ei ähvarda meie haridussüsteemi veel mingi kokkukukkumine,» loodab Rudolf.

Tema arvates võiks suuremat tähelepanu pöörata neile, kes on väga head õpetajad, aga kes saaksid edukalt hakkama ka midagi muud tehes. Selleks, et nemad ikka õpetama tuleksid või jääksid, on vaja, et õpetajate palgad jõuaksid töökoormusega vastavusse. UT

KORRALDAJAD LUBAVAD, ET BALLIL SAAB KENASTI JALGA KEERUTADA JA KÕLAB KA AVAVALSS.

Ülikooli ballil hoitakse tavasid au sees

ALMA MATER

SANDRA SAAR
sandra.saar@ut.ee

Esimene eestikeelne ülikool avati 1919. aastal Tartus. Selle tähistamiseks korraldatakse iga aasta 1. detsembril rahvusülikooli

On ilus traditsioon, et detsembrikuu esimesel päeval tõmbab ülikoolipere selga pidulikud riided ning seab sammud Vanemuise kontserdimajja, kus toimub rahvusülikooli aastapäeva ball.

aastapäeva ball, kuhu on oodatud terve ülikoolipere.

Tänavuse balli projektijuht Kristel Jakobson rääkis, et eelmise aastaga võrreldes on sel korral nii mõndagi teistmoodi, kuid aastatetagusele ajale mõeldes sugugi mitte nii palju. Pigem minnaksegi taas vanade

tavade juurde, mis vahepeal olid unustuse hõlma vajunud.

«Me üritame traditsioone hoida ja jätta balli selliseks, nagu see tavaliselt on olnud,» lausus Jakobson.

Selleks vestles projektijuht varasemate balli korraldajatega, kellelt kõigilt oli midagi kõrva

taha panna. Balli korraldusmeeskond kiidab väga ka rektoraadi bürood, kes on olnud väga koostööaldis.

Eelmise aasta kogemusest õpiti, et traditsioonilist avavalssi ära jätta ei tohi. «Me oleme õppinud, et kui rahvale ei meeldi miski, siis ei tasu seda teha. Meie soov on ju, et inimesed tuleksid ballile hea meelega ja lahkuksid siit veelgi parema tujuga,» ütles Jakobson.

PEO PEREMES JA PERENAINA ON TAGASI

Erinevalt viimastest aastatest, mil õhtujuhid olid palgatud, on tänavu ballil taas peremes ja perenaine. Nad valitakse oktoobris alanud avalikul konkursil. Jakobsoni teada ei ole varem sellist konkurssi korraldatud.

Peoperemehe ja -perenaise ülesanne on võtta vastu ja tervitada külalisi, tantsida, suhelda külalistega ja luua ballil see õige atmosfäär. Jakobson lisas veel, et õhtujuhid peaksid olema pealehakkajad ja armastama tantsida.

Tähtsat rolli täitma võivad kandideerida nii tudengid kui ka vilistlased ning miks mitte ka õppejõud ja teised ülikooli töötajad.

«Lõppude lõpuks üritame kokku tuua kogu ülikooli ega tahaks seada endale väga kitsaid raame,» lausus Jakobson.

Nagu ikka, on ka sel aastal tulemas tantsukursused. Need toimuvad Mirjam Aluvee juhendamisel kahes rühmas: algajatele ja edasijõudnutele.

Ball algab õppejõudude autasustamise ja tunnustamisega, nagu oli ka eelmisel aastal. Kell 20 pakub tantsumuusikat Tartu Ülikooli Sümfoonia-

orkester. Õhtu edenedes läheb õhkkond veidi vabamaks, kui esinevad Big Band Tartu ja lõpupoole ka superstaarisaatest tuntud Sissi Nylia Benita.

RAHVUSVÄRVID ON KINDEL VALIK

Viimastel aastatel on igal ballil olnud oma teema, kuid sel korral seda ei ole. Kes aga vaevab pead, mida selga panna, võib abi saada korraldajate soovitusel riietada end Eesti Vabariigi sajanda sünnipäeva auks sinisesse, musta või valgesse.

«Need värvid on kindla peale minek, aga riietuse pärast ei tasu ka ülearu muretseda. Sobib ka punane kleit,» julgustas Jakobson.

Balli piletid on soodsamad, kui osta neid korraga vähemalt neli ja tulla toredat õhtut veetma üheskoos sõpradega. Grupipiletite pakkumisel on eeskuju võetud ülikooli vilistlaspäevast. Pileteid saab Piletilevist.

Jakobson soovitab kind-

TORE ON END ÜHEKS ÕHTUKS ILUSAKS TEHA JA VAHELDUSEKS PIKK KLEIT SELGA TÕMMATA.

lasti ballile tulla, sest see on koht, kus saab tunda end ühtse ülikoolipere liikmena. «Loodame väga, et selle ühtsus-tunde loomine meil õnnestub ja inimesed nautivad pidu,» lausus projektijuht.

Balli korraldusmeeskonnas kommunikatsiooniga tegelev Merilin Vernik käis ise eelmisel aastal ballil esimest korda. Ta meenutas oma toonast mõtet, et vähemalt korra ülikooli ajal võiks üks üliõpilane ballile

jõuda, et näha, mida see pidulik üritus endast kujutab.

«Tore on end üheks õhtuks ilusaks teha ja vahelduseks pikk kleit selga tõmmata. Kui tihti ikka tuleb ette pika kleidi kandmise võimalust?» ütles ta.

Esimesel ülikooliaastal mõtles Merilin küll, et kuidas ta läheb ballile koos tähtsate õppejõudude, teiste töötajate ja loomulikult rektoriga.

«Milleks mind, esmakursuslast, sinna vaja on?» kahtles ta tookord. Nüüd ta juba teab, et ball on mõeldud kõigile ja karta ei tasu. Pealegi on rektoril ja prodekaanidel teisigi pidulikke üritusi, kus saab uhkelt riides olla, tudengitel aga mitte eriti.

Igatahes meeldis mullune pidu talle nii väga, et kui rahvusülikooli 99. aastapäeva balli korraldusmeeskond asus otsima uusi liikmeid, siis otsustas ta kohe kandideerida.

Magistrant Karl Gustav Adamsoo, kelle sünnipäev on 1. detsembril, on juba aastaid

veetnud selle õhtu ülikooli ballil. Ta ütles, et tunneb iga kord rahvusülikooli ballile minnes end uhkelt.

«Mul on kõrval nii ilus kaaslane ja mu ümber on erilised koolikaaslased. Just nende inimestega koos õhtut veetes, tantsides ning pokaale kokku lüües saan ma aru: see on minu koht ja need on minu inimesed. Ma arvan, et seda võiks küll igauks tunda saada,» lausus Adamsoo. UT

Lapsed lõimivad peresid kohaliku eluga Tartus

ALMA MATER

MERILYN MERISALU
merilyn.merisalu@ut.ee

Osa peresid vahetab elukohta selle järgi, kus on ühe või teise vanema töökoht, teiste perede liikmed aga elavad ja töötavadki eri riikides. Kuidas saavad hakkama Tartu Ülikooli välistöötajate pered?

Arvutiteaduse instituudi info- turbe professor, leedulane Raimundas Matulevičius tuli oma perega Eestisse peaaegu kümme aastat tagasi Belgiast. Enne seda oli ta õppinud Norras doktorantuuris, samal ajal kui tema naine Sigita tegi oma praktikat mujal.

Tollal nad veel abielus polnud. Pulmapidu kavandades elas Raimundas Belgias, Sigita Tuneesias. Abielluti aga hoopis kodumaal Leedus, et ka pereliikmed saaksid sellest sündmusest osa. Kui Sigita praktika läbi sai, kolis ta lõpuks

abikaasa juurde Belgiasse, ja seal sündis ka nende esimene poeg.

«Raimundas on rahvusvaheliselt üsna aktiivne. Seetõttu kutuski praegune ülemus Marlon Dumas ta Tartusse dotsendiks, kui Belgias järel doktorantuuri läbi sai. Leppisime pärast lapse saamist kokku, et läheme sinna, kuhu tema töö meid viib. Mina saan igal pool hakkama,» jutustab Sigita.

VÕÕRKEELT TULEB KASUTADA TIHTI

Kuigi Sigital on informaatikas magistrikraad, otsustas ta oma erialase teadustööga mitte tegeleda. Laste kasvatamise kõrvalt töötab ta giidina ja õpib keeli. Peale eesti keele valdab ta inglise, saksa, prantsuse, vene, hispaania ja loomulikult leedu keelt.

«Norra, poola, hollandi ja ladina keelt hakkab juba unustama, sest ei kasuta neid aktiivselt. Eelmisel aastal alustasin läti

keele ja hiljuti eesti viipekeele õppimist – püüan iga kahe aasta tagant uue keele selgeks õppida,» naerab Sigita.

Raimundas tõdeb, et tema keeleõpingud nii hästi ei lähe, kuigi eesti keele kursustega on ta siin oldud aja jooksul algust teinud oma kolm korda. Alati on aga vähemalt pooled keeletunnid sattunud tema enda loengutega samale ajale.

«Ma ei ole nagu Sigita. Tema haarab keeli lennult, minul on õppimiseks aega vaja. Ma ei suuda korraga mitmele asjale keskenduda, seepärast otsustasin keskenduda tööle. Tegelikult räägin ju ka ise mitut keelt – leedu, inglise, vene, norra ja prantsuse keelt –, aga mul on

veel ka UML, BPMN ja Tropos,» naljatleb Raimundas.

Arvutiteaduse instituudis on umbes 40% töötajatest välismaalased ja palju on välisüliõpilasi, mistõttu sealne töökeskkond ongi suuresti ingliskeelne. Lisaks kasutatakse Raimundase viidatud süsteemide modelleeringu keeli.

LAPSED PANEVAD KEELT RÄÄKIMA

Sigita usub aga, et selleks ajaks, kui neil Tartus kümme aastat elatud saab, räägib ka Raimundas rohkem eesti keelt kui praegused mõned laused, millega poes ja restoranis toime tulla.

«Rahvusvaheliselt aktiivsel teadlasel on keeleõppeks raske aega leida, eriti kui selleks otsest

vajadust ei ole. Aga nüüd, kui mõlemad meie pojad käivad koolis, hakkab see vajadus tekkima. Varem käisin mina kõigil lastevanemate koosolekutel, aga kui mõlema lapse klassil langevad need samale ajale, siis ma ei saa ju korraga kahes kohas olla. Ja eesti koolis ei hakka keegi inglise või vene keeles rääkima,» põhjendab Sigita.

Tartus pakutavad keelekursused on Sigita hinnangul küll väga head, aga kui neil saab osaleda heal juhul vaid korra nädalas, jääb sellest selgesti väheks.

«Kui mina eesti keelt õppima hakkasin, käisin loengutes kaks korda nädalas – väikelapse emana ei saanud ma intensiivsemat koormust võtta –, ja mulle

tundus, et ka sellest jäi väheks. Arvan, et eestikeelsest jutust hakkasin aru saama umbes poole aastaga,» meenutab Sigita.

Õnneks on tema sõnul eesti keele kohta nii palju materjale, mida kasutada, näiteks sõnaraamatud ja vestmikud. Keeleõpe tehakse välismaalaste jaoks lihtsaks sellegagi, et telekanalid kasutavad võõrkeelsete saadete ja filmide dubleerimise asemel subtiitrid. Üht keelt kuulates ja teist lugedes saab sõnade tähendusest palju kiiremini aru.

«Pealegi on eesti keel nii loogiliselt üles ehitatud. Näiteks sõna «ülikool» või «kõrgkool» – «koolile» on liidetud midagi, mis viitab otsesõnu kõrgemale tasemele,» räägib ta.

FOTO: ANDRES TENNIS

RAIMUNDAS JA SIGITA PEAVAD OLULISEKS, ET NENDE POJAD MANTVYDAS JA VYGANTAS ÕPIKSID TUNDMA NII EESTI KUI KA LEEDU KEELT JA KULTUURI.

» Leedulased tulid Tartusse esialgu viieks aastaks, nüüd on nad siin elanud juba üheksa aastat. Mõlemad lapsed käivad eesti koolis ja Raimundas valiti äsja professoriks. Seega tundub, et kolimisplaaned veel tegema ei pea ja varsti oskavad kõik pereliikmed eesti keelt.

HÕIMURAHVASTE PROGRAMM LIITIS

Sigita töökaaslase, mokšalanna Anna Ventšakova abikaasa töötab samuti ülikoolis. Udmurt Dmitry Denisov on grandikeskuses teadus- ja arendustegevuse jurist. Paari viis kokku just Tartusse õppima tulek peaaegu 20 aastat tagasi. 1990. aastatel oli hoo sisse saanud hõimurahvaste programm, mille toel said eestlaste sugulasrahvaste üliõpilased jätkata oma kõrgkooliõpinguid Eesti ülikoolides.

«Programmis oli ette nähtud üks aasta väga intensiivset keeleõpet, et teisel aastal saaksime juba eesti keeles oma valitud eriala edasi õppida. Keeletunnid toimusid iga päev ja proovisime ka ise igal pool eesti keelt kasutada. Kui esimese poolaasta järel kodumaale sõitsime, tundsin küll, et mul oli udmurdi keelt rääkides juba eesti aktsent,» muigab Dmitry.

20 aasta tagust aega meenu tades leiab ta, et tol ajal langesid paljud head asjad kokku ja seepärast saigi eesti keel nii hästi selgeks. Dmitry usub, et talle endale tõi kasu ka varasem ungari keele õppimise kogemus, sest iga järgmise võõrkeele õppimine on järjest lihtsam.

Annal, kellega nad neli aastat hiljem abiellusid, oli lihtsamgi, sest mokša ja eesti keeles on palju

DMITRY JA ANNA KOOS LASTEGA ERM-IS, KUS UDMURDI RAHVARÕIVAIS MANNEKEEN KANNAB DMITRY VANAEMA KAELAEHET TŠÖRTÕVEŠI.

sarnaseid sõnu. Nüüd töötab Anna Eesti Rahva Muuseumis giidina ja räägib Dmitry kinnitusele eesti keelt temast paremini.

KA VIGAST KEELT ON KASULIK TALUDA

Dmitry ja Anna lastel on loomulikult kõige kergem, sest nemad on kasvanud Eestis ning käinud eestikeelses lasteaia ja koolis. Kumbki vanem isegi ei mõelnud neid venekeelsesse lasteaeda panna, sest kõige tähtsam on kohaliku kultuuriga kohaneda ja seda tundma õppida.

Viimasel ajal ongi nende koduseks keeleks muutunud eesti keel, kuigi suhtlemiseks kasutatakse ka oma emakeeli ja vene keelt. Lapsed veedavad kogu päeva eestikeelses keskkonnas ja nende jaoks on loogiline ka kodus samamoodi jätkata.

«Kui ülikool soovib oma välistöötajaid Eestiga rohkem siduda, siis tulebki minu meelest alustada põhivajadustest: pakkuda seda, mis on igapäevaelus oluline. Kui need arenguvõimalused on olemas, tekib ka

vajadus ja tahtmine eesti keelt õppida,» on Dmitry kindel.

Teda ärritab arusaam, et rahvusvahelistumine tähendab inglise keelt. See ei tohiks tema sõnul olla ühesuunaline – sama hästi võivad välismaalased ju ka eesti keelt õppida. Selle juures võiksid aga eestlased ise oma suhtumist natuke muuta.

«Kui ma keeleõpet alustasin ja rääkisin vigast eesti keelt, mindi kohe vene keele peale üle. Tuleb mõista, et ka vigase eesti keele rääkimine on samm selle säilitamise poole,» leiab Dmitry.

Kui keeleõppija püüdlusest hoolimata minnakse kohe üle lihtsamale keelele, tekib tõrge – järelikult oli püüe nii kehv, et uut keelt rääkida ei tasugi.

«Ma usun, et kui vigast eesti keelt talutakse hästi ja aidatakse seda parandada, saavad inimesed rohkem julgust seda edasi rääkida. Kui keelt palju kasutada, paraneb ka selle kvaliteet kiiremini,» ütleb Dmitry. UT

Loe täispikka artiklit veebist: www.ajakiri.ut.ee.

KEELEPROBLEEMIDELE POLE LIHTSAID LAHENDUSI

Õppeprorektor Aune Valk ja emakeeleõpetuse professor Martin Ehala leiavad, et kõik sammud, mida ülikool astub inglise keele poole, tuleb hoolikalt läbi mõelda.

TÜ sotsiolingvistika vanemteadur ja emakeeleõpetuse professor Martin Ehala mureseb, et ülikool võrdleb ennast liiga palju välismaailmaga ja keskendub seetõttu liialt inglise keelele.

Samal ajal tõdeb ta, et ka ainult sissepoole vaatav ülikool ei kõlba kuhugi. Tuleb leida tasakaal inglise ja eesti keele vahel, nii et kõik asjaosalised jääksid rahule. See on aga keeruline ülesanne.

Õppeprorektor Aune Valk sõnul on üleilmastuvas maailmas paratamatu, et kitsa erialaga tegelejad leiavadki mõttekaaslased pigem välismaalt. Teda ei pane aga muretsema mitte niivõrd ingliskeelsete õppekavade suurenev hulk, kuivõrd see, et järjest rohkem on eesti üliõpilasi, kes omandavad kõrghariduse ainult inglise keeles.

«Seadus lubab praegu ainult üht õppekava keelt ja väikese vastuvõtuga erialade eestvedajad peavad tihti kava ingliskeelseks muutmist pääseteeks. Kahes keeles eraldi õpetamiseks ei pruugi resursse jaguda. Minu meelest oleks parem lahendus kas või ingliskeelne õppekava, kus oleks võimalik läbida vähemalt mingi erialane moodul, mis oleks seotud Eesti ja eesti keelega,» toob Valk näite.

OSALISE EESTI KEELE NÕUDE POOLT JA VASTU

Ehala on nõus, et see võiks olla üks tee, mida mööda minna. Tema arvates võiks sätestada näiteks nõude, et ükski õppekava ei tohi olla ingliskeelne rohkem kui kahe kolmandiku ulatuses. Praegu pole ülikoolis selget seisukohta, millisest osakaalust alates enam inglise keelt ei soosita.

«Eestikeelse keskhariiduse saanutel võiks see kolmandik olla näiteks erialased eestikeelsed seminarid või muud huvipakkuvad ained. Välisüliõpilastel võiks see olla eesti keele ja kultuuri alane lõimimine,» räägib professor.

Õppeprorektor näeb sellise lahenduse juures mitut probleemi. Kui eestlased saaksid rohkem erialaseid aineid, tähendaks see, et välistudengite ettevalmistus oleks puudulik. Samuti võiks see peletada eemale neid, kes ei kavatse Eestisse jääda.

Ehala arvab aga, et sellisel juhul tuleksid siia lihtsalt kindlamate tulevikuplaanidega välisüliõpilased. «Minu meelest oleks rohkem kasu neist, kes omandavad eesti keelt, käivad kohalikes ettevõtetes praktikal ja lõimuvad kohaliku eluga rohkem,» ütleb ta.

EESTI ÜHISKONNALE SUUNATUD KAKSKEELNE ÜLIKOOL

Aune Valk tõdeb, et välisüliõpilaste huvi Eestis töötamise vastu on suurem, kui ülikool suudab praegu võimaldada. Tuleks hoolikamalt läbi mõelda, kuidas nende võimaluste pakkumist suurendada.

«Näiteks Islandil õpib suur hulk välisüliõpilasi aasta aega islandi keelt. Nemad teevad seda aga pärast eriala lõpetamist, kui soovivad sinna edasi jääda,» räägib Valk.

Martin Ehala kinnitab, et ükskõik milline viis, mis tagab igal õppekaval võimaluse õppida vähemalt kolmandiku ulatuses eesti keeles, on parem kui see, et osa õppekavadest on ainult inglise keeles ja eestikeelset erialaõpet enam ei pakutagi.

«Usun, et TÜ peab olema pigem kakskeelne kui näiliselt eestikeelne, aga tegelikkuses ingliskeelne. Kardan, et mida rohkem välisüliõpilasi tuleb, seda ingliskeelsemaks me muutume,» ütleb Ehala.

Õppeprorektor usub, et suurema õppemaksu kehtestamisega saab välisüliõpilaste osakaalu kontrolli all hoida. Seda on näha Helsingi Ülikooli näitel. Põhirõhk võiks jääda siiski õppijate ja õppetöö kvaliteedile.

«Kui hoiame oma rahvusvahelist taset, muudame Eesti tööturu ligitõmbavaks ja jääme kindlaks sellele, et pakume eesti keeles tasuta õpet, võib see minu hinnangul küll innustada välismaalasi eesti keeles õppima,» on Valk optimistlik. ●

Loe täispikka artiklit veebist: www.ajakiri.ut.ee.

SHARIPHA GAIBOVA OOTAB KÕIKI TUDENGEID, KES TUNNEVAD, ET ÜKSI HAKKAMA EI SAA, OMA VASTUVÕTULE ÜLIKOOI RAAMATUKOKKU.

Nõustajate juurde jõuab üha rohkem üliõpilasi

INTERVJU

Novembrikuus saab 15 aastat täis ajast, mil Tartu Ülikoolis loodi üliõpilaspühholoogi ametikoht. Universitas Tartuenssis uuris üliõpilaspühholoogidelt Lea Nagirnajalt ja Sharipha Gaibovalt, kuidas on tudengite mured aja jooksul muutunud.

SANDRA SAAR
sandra.saar@ut.ee

Oktoobri keskel kolis nõustamiskeskus uutesse ruumidesse ülikooli raamatukogus. Kuidas uus koht tundub?

Lea Nagirnaja: Kolimine tuli meile päris ootamatuna, sest alguses öeldi, et raamatukogu ruumidesse pääseme uue aasta alguses. Siis järsku tuli teade, et meie kabinetid on valmis ja võime kolima hakata. Nii et lõpuks saime varem, kui arvasime.

Ühtepidi on meil raamatukogus hea olla, sest siin on rohkem üliõpilasi kui ülikooli

peahoones, kus me varem olime. Teisalt tundub mulle, et peahoones leiti meid kergemini üles. Mõni tudeng on siia tulles öelnud: «Andis teid alles otsida!»

Sharipha Gaibova: Eks harjumine võtab aega.

Nagirnaja: Me tahame panna viidad, mis juhataksid tudengid raamatukogu kolmandale korrusele meie juurde ja annaksid neile teada, et siin on nõustamiskeskus. Küll siis paremini üles leitakse.

Novembris saab 15 aastat täis ajast, mil üliõpilastele hakati pakkuma nõustamisteenust. Te >>

» **kumbki pole küll algusest peale sellel ametikohal töötanud, aga kui ikkagi võrrelda, siis kuidas on tudengite mured aja jooksul muutunud?**

Nagirnaja: Mina olen üliõpilaspühholoogina töötanud kümme aastat. Vaimseid probleeme polnud kümme aastat tagasi nii palju. Aasta-aastalt kasvab nõustamist saavate üliõpilaste arv. Vanasti olid peamised teemad, millega meie juurde jõuti, seotud õppimisega. Loomulikult oli ka muid – suhte- ja tervise-teemasid –, aga mitte sellises mahus nagu praegu.

Millest võib see tulla, et nõustamist vajavaid üliõpilasi on järjest rohkem?

Gaibova: Oletan, et see võib tulla sellest, et ollakse teadlikumad – kui on mure, siis on ka koht, kuhu tulla ja kus oma probleemi kurta. Praegused tudengid ei näe seda enam kui häbiasja ja julgevad psühholoogi poole rohkem pöörduda.

Nagirnaja: Kümme aastat tagasi oli ühiskonnas hoopis teine

toimetulekuga seotud probleemid. Välistudengitel on kohane misraskused.

Mida teha, et paremini kohaneda?

Nagirjana: Suhelda tuleb, nii kursusekaaslaste kui ka õppejõududega. Septembris ja oktoobris käib meil nõustamisel palju esmakursuslasi, sest nende jaoks on uus linn, uus koolisüsteem, uued nõudmised, ja see kõik tundub väga hirmutav. Probleeme võib tekitada ka omaette elamine või siis hoopiski ühiselamus toa jagamine. Kui varem on noorel olnud oma tuba, siis nüüd võib olla harjumatu seda kellegagi jagada.

Gaibova: Ma arvan, et pere toetus on hästi oluline. Kui pere on abiks, siis on natuke lihtsam uue keskkonnaga kohaneda. Tähtis ongi, et inimene ei tunneks end üksi.

Miks on nii, et mõni inimene kohaneb väga lihtsalt, aga teisel võtab see omajagu aega?

Nagirnaja: Eks see oleneb

kuidas ta istub, suhtleb ja end avab. Ka küsimustikud aitavad. Ainult vaatluse või küsimuste põhjal ei saa öelda, et vaat, sul on nüüd depressioon.

Nagirnaja: Juhul kui me kahtlustame, et tudengil on meeleoluhäire, saadame ta lõplikult diagnoosimiseks psühhiaatri juurde. Tema paneb diagnoosi ja määrab ravi. Psühhiaatri juurde saab tasuta vastuvõtu aja üsna kiiresti, tasuta aega peab ootama. Aga kui inimene on end juba mitu kuud halvasti tundnud, siis soovitatakse kas või esimene kord käia tasulisel vastuvõtul ära, sest kannatada pole ka mõtet.

Kas saab öelda, millises astmes üliõpilasi käib nõustamisel kõige enam?

Nagirnaja: Ma ei olegi statistikat niimoodi vaadanud, aga ilmselt ikka bakalaureusetudengeid on kõige enam.

Gaibova: Minul on isegi vastupidi, mul on peamiselt magistriõppe tudengid.

Nagirnaja: Viimasel ajal on ka doktoriõppe tudengeid päris palju tulnud, ja võib lausa öelda, et on selline tendents.

Millest see võib tulla, et nõustamisele tulevate doktorantide arv on kasvanud?

Nagirnaja: Nad ehk teadvustavad endale, et selline võimalus on olemas. Nemad on ju samamoodi õppijad. Doktorantidel on palju enesehinnangu ja perfektsionismi probleeme. Nad tajuvad, et kui nad on jõudnud doktorantuuri, on järelikult nõudmised neile hästi suured.

Gaibova: Nad võtavad endale liiga palju kohustusi. Käivad

tööl, õpivad ja kirjutavad artikleid. See ei ole lihtne, aga ei osata ka ei öelda.

Kuidas õppida ei ütlema?

Gaibova: Arvan, et seda õpib tegema ajaga ja see on jällegi seotud isiksusega.

Nagirnaja: See on inimlikult nii, et raske on ei öelda, kui keegi midagi palub. Mul on väga hea meel, et doktorantide toetust suurendati ja nad hakkasid rohkem raha saama. Nii mõnigi on öelnud, et saab nüüd normaalsemalt ära elada ega pea nii palju tööd tegema.

Võib-olla ei osata ei öelda ka hirmust, et äkki jään millestki ilma?

Nagirnaja: Jah, nii võib olla küll. Just see ilmajäämise tunne paneb kõike tegema.

Kuidas sellest tundest lahti saada?

Nagirnaja: Tuleb psühholoogi juurde tulla rääkima, eks siis mõtleme koos midagi välja. Muidugi tuleb kasuks ka enda analüüsimine. Mõttele, mida sa võidad ja mida on kaotada. Kui ma teen midagi, siis mis on selle plussid ja mis on miinused? Selliste küsimuste peale tasub mõelda.

Tuleb rohkem enda sisse vaadata?

Gaibova: Jah, ja tuleb ise ennast analüüsida.

Nagirnaja: Tuleks ka määrata endale prioriteedid – mis on minu jaoks sel ajal oluline.

Gaibova: Sellega seoses tuli mulle meelde, et alati, kui siin käivad esmakursuslased, küsin nende käest, mis on nende

prioriteedid. Mis on see, mida sa tahad praegu ära teha? Nad ei oska vastata, mis on nende jaoks just praegu kõige olulisem. Seepärast ongi keeruline – ei tea, mida teha. Ei osata enda sisse vaadata.

Nagirnaja: Teinekord on vaja lihtsalt tulla ja kellegagi rääkida. Samal ajal, kui sa räägid, analüüsid juba ise ka, mis sinuga toimub.

Kui doktorantide peamine mure on seotud perfektsionismiga tagaajamisega, siis millised on bakalaureuse- ja magistriastme üliõpilaste probleemid?

Gaibova: Rohkem on meeleoluhäiretega seotud probleeme. Bakalaureuseastmes on murekoht ka ajaplaneerimine õppetöös. Ei osata aega planeerida ja jäädakse omadega jänni.

Kuidas õppida õppima?

Nagirnaja: Tasub küsida, kuidas teised õpivad. Kus nad õpivad, millal, kui palju, mida nad teevad selleks, et meelde jätta, milliseid mäluvõtteid kasutatakse, kuidas loengus tähele panna? Tasub uurida, kuidas kursusekaaslased õpivad.

Kui palju üliõpilasi kuu jooksul nõustamisel käib?

Gaibova: Kuna ma ei tööta täiskohaga, vaid kolmel päeval nädalas, siis on minul 10–12 tudengit nädalas. Ma püüan mitte võtta vastu rohkem kui viis üliõpilast päevas. Tegelikult peaks neli olema maksimum.

Nagirnaja: Üle nelja ei jõua eriti, sest väga väsitav on kõigi nende probleemidega tegelda. Sa lased need ju endast ka läbi.

Kuni 20 tudengit nädalas, aga see on isegi liiga tihe nädal. 15–16 on optimaalne.

Gaibova: See oleneb ka perioodist. Praegu oligi semestri algus ja siis oli hästi tihe graafik.

Nagirnaja: Meil on oktoobris ja märtsis-aprillis suurem tudengite laine. Siis leitakse meid hästi üles.

Olen kuulnud üliõpilasi rääkimas, et ei julgeta nõustaja juurde minna – mis ma ikka raiskan teise inimese aega. Mida te selle peale ütlete?

Gaibova: Tegelikult on ka mulle seda öeldud, et ei taheta tülitada. Aga meie töö ongi tudengeid vastu võtta ja neid aidata! Mina küll julgustan tudengeid meie juurde tulema, kui nad näevad, et ei saa ise oma murega hakkama. Mul on hea meel, et vahel tulevad noored selleks, et probleeme ennetada. Võib-olla on neil kogemus olemas ja nad on kunagi saanud psühholoogilist nõustamist. Kui nad tunnevad, et ei saa hakkama, tulevad nad meie juurde juba enne, kui asi läheb hulluks. Seda juhtub juba päris palju.

Nagirnaja: Jah, ei pea alati tulema alles siis, kui lood on juba väga halvasti. Võib ka ennetada. Kui on varem midagi olnud ja inimene näeb, et hakkab samasuguseid jooni tekkima, tasub tulla ja rääkida. Nii on näiteks läbipõlemise ja stressiga. Igatahes soovitame tudengitel julgelt meie juurde nõustamisele tulla. Ärge jääge oma muredega üksi. UT

Loe täispikka intervjuud veebist: www.ajakiri.ut.ee

PRAEGUSED ÜLIÕPILASED ON TEADLIKUMAD NNG NAD EI NÄE PSÜHHOLOOGI POOLE PÖÖRDUMIST ENAM KUI HÄBIASJA.

suhtumine kõikidesse vaimse tervise teemadesse. Siis tulidgi meie juurde lihtsamate muredega – näiteks et õppimisega on raskusi –, aga pärast tuli välja, et tegelikult oli asi milleski muus. Nüüd on valdavalt vaimsed probleemid.

Mis need vaimsed probleemid on?

Gaibova: Üldiselt meeleoluhäired, näiteks depressioon, ärevushäired, enesehinnangu ja

isiksusest., või ka sellest, kui on varem üksinda olnud. Näiteks sellel, kes on olnud vahetusõpilane, on olemas kogemus, kuidas kodust eemal elada.

Kuidas meeleoluhäirete diagnoosimine käib?

Gaibova: Niisama otsa vaadates aru ei saa. Enne on vaja esitada küsimusi ja vaatlusel kasutada eri hindamismeetodeid. Vaatad, milline on inimese olek,

MEDITSIIINI ÕPETAMINE JA ARENDAMINE ON TEADUSMAHUKAS, SELLEGA PEAKS KA TOETUSI JAGADES ARVESTAMA.

Arstiteadlased: Eesti riik ei väärtusta arstiteadust piisavalt

ALMA MATER

Meditsiiniteaduste valdkonnale teeb meelehärmi, et peaaegu neli aastat tagasi valminud tervisesüsteemi teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegias kokku lepitud eesmärgid on suuremas osas ellu viimata või pole nende elluviimist alustatudki.

MERILYN MERISALU
merilyn.merisalu@ut.ee

Meditsiiniteaduste valdkonna oktoobrikuisel sünnipäeva-

konverentsil keskenduti Eesti tervisesüsteemi teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni

strateegiale. Arstiteadlased tunnevad muret, miks 2015. aastal algama pidanud arendustegevus siiani soikunud on.

Eesti Teaduste Akadeemia eestvedamisel ning Sotsiaalministeeriumi ja TÜ aktiivsel osalusel valminud strateegias on muu hulgas kirjas tulevikuvisioon vajalike terviseuuringute korraldamiseks ja rahastamiseks.

«Halvim oleks see, kui võtaksime siinse strateegia teatavaks ja jätkaksime vapralt vanaviisi. Nüüdisaegsete terviseteaduste võimsate arengutrendide taustal oleks sel juhul tagatud Eesti üha süvenev mahajäämus arenenud majandus- ja teadusriikidest,» kirjutas juba dokumendi eesõnas strateegia alalise komisjoni esimees, bio- ja siirdemeditsiini instituudi juhataja Eero Vasar.

Praegu on teadlane sunnitud tõdema, et täpselt nii ongi läinud. Vasara sõnul näitab see riigi üldist suhtumist teadusesse.

TEGEMATA TÖÖ NÄITAB SUHTUMIST

«Mulle tundub, et üldiselt liigume teadmistevaba Eesti suunas. Kui üha enam usutakse pendliliigutajaid ja MMS-i imetgevaid võimeid, kuidas saame siis rääkida teadmistepõhisest Eestist? Loosungitega vehkimisest pole kasu, asju tuleb teha teaduspõhiselt,» ütleb Vasar.

Kui näiteks USA-s läheb meditsiiniuuringutesse üle poole riiklikust teadusrahist ja Euroopa maades on sama näitaja 25–30%, siis Eestis panustatakse

alla 20%. TÜ meditsiiniteaduste valdkond juhtis juba möödunud suvel ministeeriumi tähelepanu meditsiiniteaduse alarahastusele ja strateegias lubatu tegematajätmisele, kuid kõik on ikka vanaviisi.

Dekaan Margus Lember tõdeb, et alarahastamine puudutab kõiki teadusalasid. Arstiteaduses võivad tagajärjed olla valusad.

«Kui me ei suuda olemasolevate teadmiste kõrvale luua uusi ega arendada meditsiini, ei saa me enam maailmas toimuvaga sammu pidada. Riiklik tervishoiusüsteem ei suuda ilma teaduseta pideva arenguga kaasas käia ja see halvendab tervishoiu kvaliteeti,» räägib Lember.

Tema sõnul on terviseuuringute tarbeks eraldi rahastusfondi tekitamine Eestis mõõdapääsmatu. See peaks asuma valdkonna eest vastutava Sotsiaalministeeriumi juures ning selle ülesanne peaks olema jagada uurimisraha parimate asjatundjate hinnangute põhjal.

Fondi kaudu saaks rahastada Eesti rahva tervise jaoks oluliste küsimuste lahendamist, milleks välisrahastust tõenäoliselt ei leia. Ka välisrahastus ja -koostöö on seotud teadussaavutustega. Ilma nendeta ei saa end teistele võrdväärse partnerina esitleda.

Teadusprodekaan Külli Kingo rõhutab, et tegelikult on valdkond välisrahastuse hankimisel, näiteks teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi «Horisont 2020» taotluste esitamisel väga edukas. Siiski on grante

vähe ja riigi konkurentsipõhine teadusrahistus jätab mulje, et arstiteadust ei väärtustata.

MEDITSIIIN ON TEADUSMAHUKAS

«Euroopa Meditsiiniuuringute Nõukogu on uuringute põhjal öelnud, et kui haiglas puudub teadustegevus, jääb seal patsientidele osutatav abi võimalikult seitse aastat maha. Samamoodi võib öelda, et kui ülikoolis ei saa teha tipp-teadust, ei ole meil võimalik uusi arste kasvatada,» seletab Eero Vasar.

Suvel saatis Sotsiaalministeerium arstiteadlastele arvamuse avaldamiseks rahvastiku tervise arengukava 2020–2030 esialgse variandi. Dekaan sõnul ei leidnud nad kavast ühtegi kohta, kus oleks rõhutatud teaduse tähtsust meditsiinis. Samuti oli kavast välja jäänud kroonilise haige käsitlus, mis näitaks peale ravi ka ennetustöö olulisust.

«Kui panna tervishoiukavasse kirja, et inimeste eluiga ja hästi elatud aastate arv peavad kasvama, ei saa sealt välja jätta kroonilisi või neurodegeneratiivseid haigusi,» kritiseerib Külli Kingo.

Organism vananeb endises tempos ega arvesta sellega, et seaduse järgi saabub pensioniiga varasemast hiljem.

Sotsiaalministeeriumi tegevusest on arstiteadlastele jäänud mulje, et kogu meditsiinisüsteem püsib nende arvates ainult ühel jalal – võimsal geneetikal. Teadlaste sõnul on vaja ka teist jalga – kliinilist ja siirdemeditsiini, mille »

» abil saaks neid tuhandeid geeni-proove praktikas rakendada. Siirdemeditsiiniline ja kliiniline uurimistöö on teenimatult jäetud tagaplaanile.

«Jah, saame geene järjestada ja analüüsida, aga nendest tohututest andmehulkadest tuleb välja sõeluda teadmine, kuidas seda teavet päris elus kasutada. Siin on vaja rakendusuuringuid, kliinilist teadustööd,» viitab Lember.

VALITSUS PEAB JULGEMA NÕU KÜSIDA

Dekaan ütleb, et kuigi viimaste aastate riikliku rahastuse ja täitmata lubaduste üle võib kõvasti nuriseda, on meditsiinis ka positiivseid suundumusi. Teadlased teevad head tööd ja avaldavad kõrgetasemelisi publikatsioone. Kiita tuleb ka suurhaiglaid, kes teevad järjest rohkem koostööd nii omavahel kui ka ülikooliga.

Praegu arendatakse digi-tervise keskust, mis võimaldaks

kliinilisi andmekogusid analüüsida ja teadustöös kasutada.

«Koostöös suurte haiglate ja teiste ülikoolidega arendame praegu välja ka riiklikku siirdemeditsiini ja kliiniliste teadusuuringute keskust. See tähendab võimekust ja tuge nii taristu arendamisel kui ka uurimistööde korraldamisel ja rahvusvaheliste projektidega ühinemisel,» räägib Lember.

Ka ministeerium peaks tema arvates seda suunda toetama. Selleks on vaja strateegia koostamisel antud lubadused täita. Senistest saavutustest on suurim see, et ministeeriumisse võeti hiljuti tööle asjalik teadusnõunik. Ühe inimese najal kogu strateegiat aga napi paari aastaga ellu ei vii – strateegia on koostatud aastani 2020.

«Loomulikult ei jõua enam kõike lubatud teha, aga midagi annab kindlasti päästa. Pakkumise juba eelmisel suvel, et strateegia edukaks rakendamiseks

on vaja kokku kutsuda terviseala teadus- ja innovatsiooninõukogu, nii nagu algses plaanis kirjas,» toob dekaan näite.

Nõukogu on nüüdseks vormiliselt olemas, aga pole rakendust leidnud. Nõukogus olevatel meditsiini-asjatundjatel on täielik pädevus nõustada valitsust, ministeeriumi ja teisi otsuseid tegevaid institutsioone. Tähtis on ka teadus- ja arendusasutuste kaasatus ning üksmeelne otsustamine.

«Võib ju kõlada naiivselt, et istume sõbralikult ümber laua ja anname nõu, aga kuidas siis veel demokraatlikus riigis asju ajada? Tundub, et riik ei oska praegu arstiteadlaste nõu küsida ega kasutada. Kusagilt tuleks lõpuks alustada ja meie ei saa ju meditsiini tuleviku eest võitlemisele käega lüüa – see käiks ametiaua pihta,» ütleb Lember. UT

Loe täispikka artiklit ja kommentaari veebist: www.ajakiri.ut.ee.

SOTSIAALMINISTEERIUMI KOMMENTAAR

ANGELA IVASK

Sotsiaalministeeriumi terviseala teadusnõunik

Mööname, et teadusuuringute mitmekülgne rahastamine Eestis on jäänud piiratud ressursside taha kõikides teadusvaldkondades.

Arstiteadlaste soovitud meditsiiniuuringute nõukogu loomine meditsiini valdkonna rahastamise probleemi ei lahendaks, kuna riigieelarves konkureerivad üksteisega kõikide ministeeriumide teemaprioriteedid ning vaadates Sotsiaalministeeriumi praeguseid investeeringuvajadusi, on meditsiiniteadusi rahastava fondi loomine ilma lisarahata lähiaastatel ebareaalne.

Üks võimalus toetada tervisevaldkonna teadus- ja arendustegevust on kasutada selleks välisraha. Selle sissetoomise võimalusi on nii teadlased kui ka ministeerium juba aktiivselt kasutanud, ent sellele tuleks lähiaastatel veelgi enam rõhku panna. Teine võimalus on riigisiselt üle vaadata üldised teaduse rahastamise põhimõtted ja prioriteedid.

Kehtivate arengu- ja tegevuskavade raames on riik investeerinud teadus- ja innovatsioonitegevusse viimase kahe aasta jooksul kokku üle kaheksa miljoni euro, sh näiteks rakendusuuringu läbiviimiseks (www.sm.ee/et/uuringud-ja-analuusid), samuti selleks, et toetada Eesti teadlaste osalemist rahvusvahelises teaduskoostöös. ●

NOVEMBRI LÖPUS ALGAVAL ROBOTEXIL JAGUB MITME PÄEVA JOOKSUL TEGEVUST TERVELE PERELE.

Suurim robotika-festival tuleb taas

VÄRSKE PILK

SANDRA SAAR
sandra.saar@ut.ee

Novembri lõpul tulevad Tallinna kokku tuhanded õpilased, üliõpilased, ettevõtjad ja muud huvilised, et kuulata robotikaspetsialistide ettekandeid ja tehnoloogiaudiseid, ehitada roboteid ja osaleda nendega võistlustel.

I ga-aastane robotikafestival Robotex tuleb ka tänavu. Festivali koordinaator

Karl-Tanel Paes ütles, et kui mullu osales 1332 võistkonda, siis sel aastal on piletihinna >>

» kehtestamise tõttu oodata veidi vähem võistlejaid, kuid suurusjärk peaks jääma samaks.

Küll aga ennustab ta välisvõistlejate arvu kasvu. Eelmisel aastal oli välisvõistlejaid osalejate seas 26 protsenti, kuid sel aastal tulevad arvatavasti vähemalt pooled võistlejad välismaalt. Korraldajad eeldavad, et selle tulemusel tõuseb võistluste tase.

Suurim erinevus eelmise aastaga võrreldes ongi võistlustele kehtestatud registreerimistasu, mistõttu peaksid Robotexile tulema paremini valmistunud võistkonnad.

SUUR AUHINNAFOND

Kesktaeme võistlustel on nüüd vanuserühmad ja kohapealne ülesehitus on muutunud, nii et see oleks võistlejatele ja külalistajatele mugavam. Märkimisväärne on ka auhinnafond, mis on suurem kui kunagi varem: 100 000 eurot.

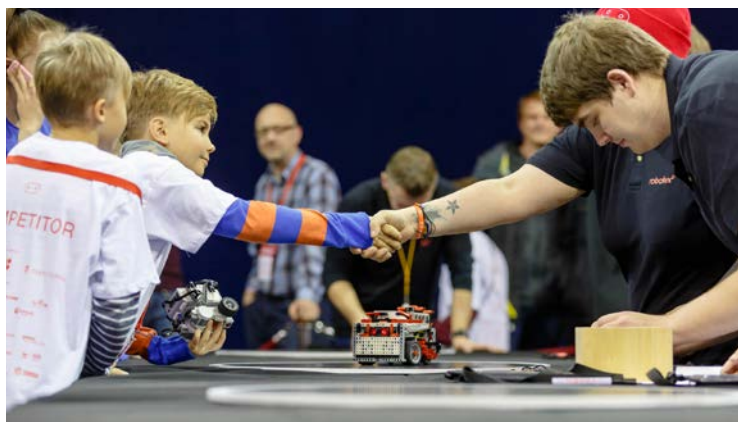

AUHINNAFOND ON TÄNAVU SUUREM KUI KUNAGI VAREM: 100 000 EURO.

Eelmisel aastal olid TÜ võistkonnad Robotexil väga edukad: koju toodi nelikvõit. Ka sel aastal on nad juba septembrist saati usinalt valmistunud.

Kui varem võeti mõõtu robotite jalgpallivõistlusel, siis eelmisel aastal asendati see korvpallivõistlusega. Seda peetakse kogu üritusel üheks raskeimaks katsumuseks. Robotid võtavad üksteiselt mõõtu viskevõistlusel, mille eesmärk on sarnane klassikalise korvpallimänguga: võimalikult paljude visetega tuleb tabada vastase korvi.

TÜ tehnoloogiainstituudi

ROBOOTIKA ON HOBI, MILLEST ON RASKE LAHTI SAADA.

professor Alvo Aabloo selgitas, et jalgpallivõistlus oli põhimõtteliselt kahemõõtmeline mäng, korvpallis on aga lisandunud hulk kolmanda mõõtme elemente. Võistkonnad peavad leidma uusi tehnilisi lahendusi palli haaramiseks ja täpseks viskamiseks.

Mullu oli TÜ meeskondadel korvpalli viskemehhanism veel korralikult välja töötamata ja

robotid ei tabanud korvi piisavalt täpselt. Nüüd on robotikud teinud põhjalikku tööd, et täpsus oleks suurem ning nii vaatajatel kui ka osalejatel oleks põnevust viimase sekundini.

Juba üheksandat hooaega Robotexil juhendajana osalev Martin Maidla tunnustab, et robotika on hobi, millest on raske loobuda.

Samuti TÜ võistkonda juhendav Martin Appo märkis, et üha rohkem tuleb TÜ magistriastmesse robotikat õppima välisüliõpilasi. Sel võib olla otsene seos Robotexiga.

Võistluse populaarsusest annab aimu näiteks Hiinast pärit magistrant Junyi Gu, kes just Eestist alguse saanud suurvõistluse tõttu asus otsima robotika õppekava ning leidis selle Tartu Ülikoolist.

MEESKONNATÖÖ

Kolmas juhendaja Talis Pähn rõhutas, et robotika ei ole ainult programmeerimine, vaid ka mehaanika, elektroonika, disainimine ja palju muud. Muu hulgas arendavad roboti ehitajad oma sotsiaalseid oskusi ja õpivad tegema meeskonnatööd. «Tiimitöös on ju suhtlemine oluline, muidu robot lõpuks lihtsalt ei tööta,» tõdes ta.

Professor Alvo Aabloo sõnas ka, et sedalaadi võistlusel osalemine annab tudengitele meeskonnatöö kogemuse projektis, mille tulemus on tehniliselt mõõdetav ja mis on ajaliselt piiratud.

Juhendajad ennustavad, et droonivõistlus tuleb tänavusel Robotexil huvitav. TÜ võistkondade endi hinnangul on aga siiski põnevam korvpallirobotite ehitamine. Need tuleb kokku panna algusest peale ja

see on kaasa toonud ka omajagu üllatusi. Talis Pähn meenutas juhtumit, kui robot läks platsil põlema.

Võistluse koordinaator Karl-Tanel Paes soovitas Robotexil osaleda peamiselt kolmel põhjusel. Esiteks on Robotex maailma suurim robotikafestival. See pakub harukordset võimalust võtta siinsamas Eestis osa nii laiahaardelisest üritusest, kus peale võistluste on ka

tehnoloogianäitus ja töötoad. Teiseks on tehniline kirjaoskus, sh programmeerimisoskus, üha tähtsam ning Robotex on ideaalne koht selle oskuse proovilepanemiseks.

Kolmas põhjus on see, et Robotexil võib näha teiste võistlejate taset ja õppida midagi uut. Samal ajal on võimalik näidata enda häid oskusi kümnetele või isegi sadadele tehnoloogiaettevõtete juhtidele ning neile silma jääda.

Robotex on 2001. aastal loodud rahvusvaheline robotika-alase hariduse edendamisele keskenduv võrgustik. Selle tähelepanu keskmes on robotikaharidus (sh droonid ja tehisintellekt) ning idufirmade asutajate ja juhtide koolitused.

Robotexi võistlus toimub sel aastal 30. novembrist 2. detsembrini Tallinnas Eesti Näituste messikeskuses ja Kultuurikatlas. [UT](#)

TUDENG KÜSIB

Olen esmakursuslane ja tundub, et õpin vale eriala. Mis nüüd saab?

MARE ARU

õppeosakonna nõustamiskeskuse karjäärinõustaja

Selles olukorras sobib igihaljas soovitus: rahu, ainult rahu! Kahtlused ja kõhklused võivad tekkida üsna mitmel põhjusel.

Võib-olla on otsus eriala sobimatus kohta ennatlik, sest esimesed paar kuud ülikoolis on ju tormakad: harjumine uue linnaga, uue õppesüsteemiga, uute inimeste ja uutmoodi eluoluga. Ehk polegi viga erialas, vaid kohanemine kõige uuega võtab lihtsalt aega.

Vahel tekib kahtlus eriala sobivuses seetõttu, et õppekava alusmoodulid on tihti üldised ja seos tudengi kitsama erialase huviga ei ole piisavalt otsene. Nii võibki tekkida esimene motivatsioonikriis.

Mida siis teha?

Anna endale aega ülikooliellu ja õppetöösse rahulikult sisse elada. Määra kindlaks tähtaeg: õpin ühe semestri ära, siis on mul juba rohkem teavet ja kogemusi, et teha otsus eriala sobivuse kohta.

Eriala vahetamise otsust ei pea tegema kiirustades. Mõne teise õppekava vabale kohale

kandideerimise võimalus tekib uue semestri algul ja uued sisseastumise võimalused avanavad enamasti suvel.

Uuri põhjalikult õppekava ja otsi nii õppetöö raames kui ka väljaspool võimalusi enamaks kokkupuuteks sind huvitava valdkonnaga.

Leia huvipakkuvaid valikaineid ja praktika-võimalusi, osale erialastes projektides, otsi tegevust laborites või organisatsioonides.

Ära jää üksil! Suhtle lähedastega, õpingukaaslastega, tuutoriga, programmijuhiga jne. Nendega rääkides laiendad oma arusaamist õppekava sisust ja väljavaadetest nii koolis kui ka tööturul, leiad kontakte ja erialase tegevuse võimalusi.

Erialas kahtlemise korral tasub pidada nõu ülikooli karjäärinõustaja või psühholoogiga – see on hea võimalus pidada erapooletut arutelu. Nõustamine on kõigile üliõpilastele tasuta.

Nõustamiskeskus asub ülikooli raamatukogu kolmandal korrusel. Kohtumisaja kokkuleppimiseks kirjuta noustaja@ut.ee või helista 737 5622.

Isegi kui oled raudkindel, et pole oma eriala-valikuga rahul, võta enne tegutsemist aega, et uus plaan korralikult läbi mõelda. ●

Kuidas Facebookis õigesti leinata?

TEADUS

Sotsiaalmeediaplatformil Facebook on suur probleem, mis pole seotud privaatsuspõhimõtete või kasutajate turvalisusega. Teadlaste arvutuste kohaselt on Facebookis paarikümne aasta pärast rohkem surnud inimeste kasutajakontosid kui elavate omasid.

SANDRA SAAR
sandra.saar@ut.ee

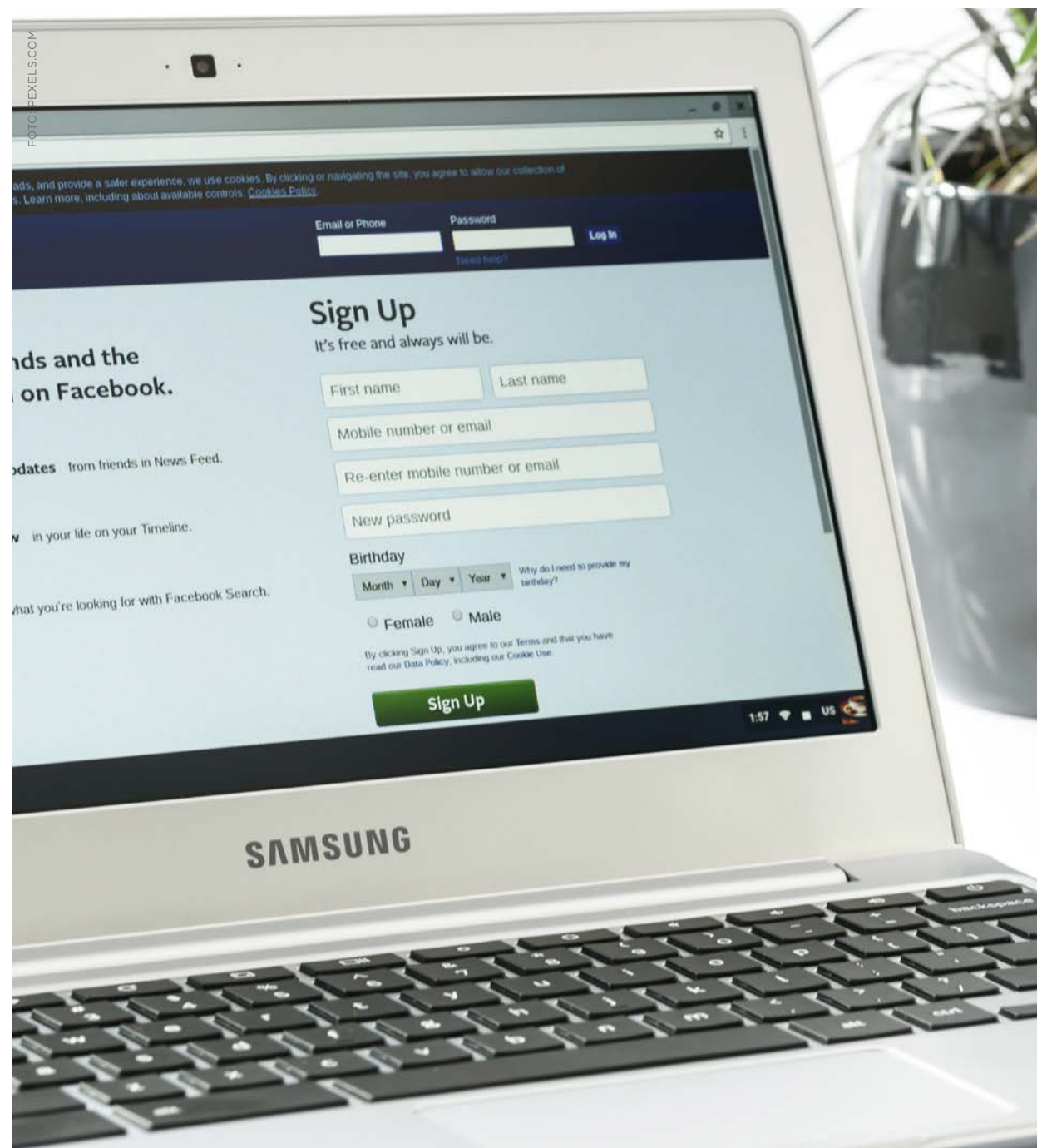
Inimese surma korral tuleb lähedastel tänapäeval peale matustest ja kõrvõimaliku dokumentatsiooni korraldamise langetada veel üks oluline otsus: mida teha alles jäänud sotsiaalmeediakontoga?

Ajal, mil sotsiaalmeedia ja seal toimuv suhtlus on meie elu üha silmapaistvam ja olulisem osa, on ka leina väljendamine ja üldse surma temaatika muutunud suhtlusportaalides igapäevasemaks. Kevadel ajakirjanduse ja kommunikatsiooni eriala lõpetanud Annika Maksimov kirjutas oma bakalaureusetöö leinamisest Facebookis.

Niisuguse teemani jõudis ta tänu ühiskonnateaduste instituudi korraldatavale lõputööteemade messile, mille eesmärk on pakkuda uurimisideid üliõpilastele, kes ei ole enda teemat veel leidnud.

Messil pakutud Facebookis leinamise teema kõnetas teda kohe. Selleks andis muu hulgas põhjust ka isiklik kogemus. Peaaegu neli aastat tagasi suri Annika väga hea sõber ja ta nägi, kuidas inimesed lahkunud sõbra Facebooki seinalle muudkui kaastundeavaldusi kirjutasid. See läks talle hinge ja jäi meelde.

Maksimov märkis, et teadusmaastikul on see teema üsna populaarne ja seda on uuritud eri nurkade alt, Eestis aga sedalaadi uurimistöid varem tehtud ei ole.

Et Facebookis on üha rohkem surnud inimeste kontosid, suureneb Maksimovi sõnul vajadus mõista paremini ka sotsiaalmeedias leinamisega

seotud norme, käitumisreegleid, motiive ja tagajärgi. See pärast on asjakohane uurida, kuidas tajutakse Facebooki mõju leinaprotsessis.

Uuringu käigus tegi ta intervjuud sõbra kaotanud Facebooki kasutajatega, kes on kas ise suhtlusportaalile leina väljendanud või näinud teisi leinamas.

Teema tundlikkuse tõttu valis Maksimov intervjuueeritavad omaenda tutvusringkonnast.

«Hea ja usalduslik sõprusu suhe valimi liikmetega aitab vähendada ohtu, et uuring osutub neile emotsionaalselt või vaimselt traumeerivaks,» põhjendas ta.

FACEBOOKI OLULISUST EI TASU ALAHINNATA

Töö tulemusel selgus, et Facebook on tänapäeval leina väljendamiseks oluline koht. Uuringus osalenud pidasid platvormi positiivseks omaduseks kiiret teabe jagamist. Info jõudmine sõpradeni on eriti tähtis näiteks kadunud inimese otsingul või matustest teavitamisel.

«Noorte inimeste jaoks ei ole enam mõtet matuste teadet ajalehte panna, sest see lihtsalt ei jõua noorteni. Seega ongi Facebook hea koht selliste sõnumite jagamiseks,» lausus Maksimov.

Uuringus osalenud pidasid positiivseks ka Facebooki kasutamist vestlus- ja mõttekaaslaste leidmiseks ning teiste leinajatega suhtlemiseks.

Leinaprotsessile negatiivselt mõjuvaks peeti seda, kui lahkunud märgitakse postitustes ja leinavad postitused märgitakse meeldivaks. Maksimov selgitas, et kui praegu on Facebookis viis reageerimisvõimalust (meeldimine, armastus, kurbus, üllatus, viha), siis varem oli ainult üks: «Meeldib».

» «Eialgu peeti meeldivaks märkimist heaks tavaks, sest see näitas toetust. Nüüdsel ajal on see surma korral aga täielik tabu, sest jätab mulje, nagu märkijale meeldiks, et inimene on surnud,» ütles Maksimov.

MIS SAAB LAHKUNU KONTOST EDASI?

Oluline on ka küsimus, mis saab surnud inimese sotsiaalmeedia kontost edasi. Võimalusi on mitu. Kõige levinum lahendus on selle kontoga mitte midagi teha – pärast inimese surma jääb konto lihtsalt alles. Sellisel juhul on aga oht, et kontole murtakse sisse ja see võetakse üle.

«Ma ei tea, et see oleks praegu suur probleem Eestis, aga USA-s räägitakse juba miljoneid häkitud kontodest, mille alt on hakatud võõra inimese elu elama,» rääkis Maksimov.

Surmatunnistuse esitamise korral võivad lähedased lasta konto ka kustutada. Lahkunu kontost võib aga teha hoopis mälestuslehekülje. Sel juhul kuvatakse profiili juures kiri, et konto omanik on surnud, aga võibolla leiavad külastajad lehelt midagi, mida meenutada.

Maksimov nimetas sellise näitena kirjanik Margus Karu Facebooki lehte. Margus Karu suri 2017. aasta juunis, kuid sõbrad postitavad tema lehele siiaaani. Ka sel kevadel autoõnnetuses hukkunud ajakirjanik Signe Lahteini konto on muudetud mälestusleheks.

Selleks, et pärast inimese surma ei peaks lähedased oma pead vaevama küsimusega, mida teha maha jäänud sotsiaalmeedia-kontodega, saab iga kontoomanik juba oma eluajal ise kindlaks

FACEBOOKIS LEINAMINE AITAB EMOTSIOONIDEGA PAREMINI TOIME TULLA.

määrata, kas see tuleb kustutada või saab üks kindel inimene kontole piiratud ligipääsu.

Sõnumeid see väljavalitud inimene sel juhul lugeda ei saa, kuid tal on õigus otsustada, mida kontoga edasi teha.

Enamik Maksimovi intervju-eeritustest leidsid, et surnud inimese Facebooki konto tuleks kinni panna, aga mitte kohe, vaid mõni aeg pärast surma. Kõige mõistlikumaks peeti konto sulgemist pärast matuseid. Sel

Traditsiooniliste leinamis- ja matmistavade muutust intervju-eeritud inimesed tajunud ei ole, pigem on nad märganud uute kommete lisandumist. Selliste hulka kuulubki ka leinamine sotsiaalmeedias.

Vastanute hinnangul on leinamiskultuur muutunud Facebooki tõttu avalikumaks, kiiremaks ja emotsionaalselt kergemaks. Oma tunded võib välja kirjutada kaotatud sõbra lehel.

Maksimov rääkis, et surnu

SURNU FACEBOOKI SEINALE POSTITAMINE
ANNAB VÕIMALUSE VÄLJENDADA EMOTSIOONE.

juhul jääb Facebooki-sõpradel aega, et lehte vaadata ja sealt näiteks mõni pilt alla laadida.

Ohuna tajuti aga seda, et leinajad võivad lahkunu sotsiaalmeediaprofiili liialt kinni jääda ning luua endale illusiooni, et sõber on veel elus.

Intervjuudest järeldus, et leina väljendamisel sotsiaalmeedia kaudu tajutakse mitmesuguseid kirjutamata reegleid. Leiti, et lähedasematel inimestel on suurem õigus avalikult leinata ja et surnut oma Facebooki sõbralist kustutada on kohatu.

Facebooki seinale postitamine ei ole ka teadlaste hinnangul halb idee, sest see annab võimaluse väljendada emotsioone ja jagada kogemust ning nõnda leinaga paremini toime tulla. Heaks tavaks peetakse, et lahkunu seinale postitatakse mõni pilt ja tore lugu temast – näiteks mõni hea mälestus.

Maksimovi uurimistöö järgi peetakse seda sobivamaks kui lihtsalt oma emotsioonide väljendamist.

Teemat varem käsitletud uurijad on ühe võimalusena

soovitanud saata surnud inimese kontole privaatne sõnum, millesse saab oma mõtted ja emotsioonid kirja panna. Nii on võimalik öelda kõike seda, mis lahkunu eluajal ütlemata jäi, ja sellistele sõnumitele ei tohiks üldjuhul keegi ligi pääseda.

Ebaviisakaks peetakse seda, kui Facebookis hakatakse arutama surma põhjuste üle ja küsitakse avalikult, mis juhtus – eriti juhul, kui surmauudis on jõudnud ka meediasse. Eestiski on olnud traagilisi surmajuhtumeid, pärast mida on kõrvalseisjad hakanud kommentaarimis hurjutama, mida kõike oleks võinud teha surma ärahoidmiseks.

Uurimistöö autor leiab, et see on mõttetu, sest etteheitvad kommentaarid ei too inimest tagasi, vaid võivad leinajatele veel rohkem haiget teha. Seega tuleks enne mõelda, kas kommentaar on tõesti sobilik ja vajalik.

POSITIIVNE MÕJU LEINALE

Kokkuvõttes peetakse Facebooki leina läbielamisel pigem positiivselt mõjuvaks, kuid see mõju sõltub suuresti käitumisviisist.

Suhtlusplatvormil leinamine on küllaltki uus teema, sest näiteks Facebook on aktiivselt tegutsenud vaid 14 aastat, ning seetõttu pole kindlaid reegleid ja tõekspidamisi veel välja kujunenud.

See tõsiasi ning paljud Facebooki kasutamisest tulenevad küsimused teevadki Maksimovi sõnul teema uurimise huvitavaks ja oluliseks.

Palju õnne, Universitas Tartuensis!

ALMA MATER

MERILYN MERISALU,
VARJE SOOTAK

Esimene ajalehe Tartu Riiklik Ülikool number ilmus 1948. aasta 22. novembril. See sündis ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, komsomolikomitee ning teenistujate ja üliõpilaste ametiühingu komiteede häälekandjana loosungiga «Lenini lipu all, Stalini juhtimisel edasi kommunismi võidu poole!».

Sõja lõppemisest oli möödas üksnes kolm aastat. Tõelisi mõtteid kardeti välja öelda. Ülikoolirahvas oli ära hirmutatud nii kodanlike natsionalistide sildi külgekleepimisest kui ka väljaviskamistest, vangistamistest ja küüditamistest.

Peale parteilisi suundi näitavate lugude kirjutati aga aja jooksul aina rohkem ka üliõpilaste teadusliku ühingu ringidest, isetegevusülevaatus-test, esimestest kirjandusvõistlustest ja kooridest. Tegelikult elu peegeldust ajalehes algul küll polnud. Sõjajärgse ülikooli esimese aastakümne tõelise elu

kirjeldust võib ajalehe asemel lugeda tollaste tudengite mälestustest.

1954. aastal kutsus ajalehes Edasi töötanud Juhan Peegel üliõpilasi ajakirjandust õppima – eesti filoloogia osakonna kolmandal kursusel sai spetsialiseeruda ajakirjanduse erialale. Ülikooli lehest sai kauaks ajakirjandustudengite praktika-baas. Nad püüdsid kirjutada inimlähedasemalt ja sisukamalt ning tuua lehte üliõpilasteemad ja mõttevahetust.

Aegamööda sõjajärgsed hirmud taandusid, ülikooli inimesi hoidis koos akadeemiline vaimus, Hruštšovi sulaaeg andis suurema tegutsemisvabaduse ja võimaldas kriitikatki. Leheveerud said juurde fotosid, joonistusi, omaloomingut ja nalju. Pressiklubi tulid teistegi erialade üliõpilased.

Ajalehe esimeseks päris-toimetajaks kinnitati 1974. aastal Rein Veidemann. Seni olid ajalehele alla kirjutanud partei-komitee poolt ühiskondlikus korras määratud toimetajad ja sisuliselt oli kogu töö tegija korrespondent. Toimetaja pidi peagi tsensorite vahet jooksmas,

igal nädalal parteikomitee sekretäri juures aru andma, koos-olekutel istuma ning järjest enam rektori juures noomitusi ja manitsusi kuulama.

Kui Veidemann läks tööle kirjandusmuuseumisse, sai ajalehe toimetajaks seni korrespondendina töötanud Varje Sootak. Seda tööd tegi ta enam kui kolm aastakümnet, püüdes ajada eelmiste toimetajate joont. Kaasa aitas ajakirjanduse eriala avamine 1976. aastal.

Brežnevi-aegses stagnatsioonis rabeles toimetaja ülemuste ja lugeja vahel, et kajastuks kogu ülikoolielu ja tudengid saaksid oma mõtteid välja öelda. Vastu pidada aitasid toimetuse kaasteelised, seal töötanud tudengid, ajakirjandusüliõpilaste nn ühiskondlikud osakonnad, pressiklubi ja teadus-kon-dade pressisekretärid.

1989. aastal vahetas ajaleht nime. Lugejate ettepanekul sai ülikooli häälekandja uueks nimeks Universitas Tartuensis. Tsensor, partei ja komsomol kadusid. Pärast Eesti iseseisvuse taastamist kadusid aga ka aktiivsed üliõpilased: nad leidsid omad organisatsioonid,

tegelesid erakonnapoliitika-ga või suundusid välismaale.

1999. aastal liideti ajaleht teabetalitusega ja toimetuse tööstiil muutus. Varem oli ajalehe toimetus nagu koh-tumispai, toimetaja pääses ilma vahendajateta kõigi allikate, ka rektori. Nüüd tuli istuda arvuti taga ja üli-koolis tekkis mitmeastmeline hierarhiareedel, mis muutis suhtlemise keerukamaks ja aeglasemaks.

Veergudelt kadusid tudengite omalooming ja kultuurilood, kuid see-eest sai rohkem lugeda uudiseid ja teaduslugusid. Toimetus lõi vahepeal isegi oma veebipor-taali.

Kui Varje Sootak 2008. aastal pensionile läks, hakkas uue toimetuse käe all peagi ilmuma iganädalase ajalehe asemel kuukiri. Teaduse ja ülikoolisünd-muste kõrvale tulid tagasi kultuurileheküljed. Lisandus veel palju uusi rubriike, mida polnud varem võimalik nelja leheküljega teha. Tartu Ülikool oli endale saanud nüüdisaegse häälekandja, mis kajastab ülikoolielu ja püüab taas luua meie-tunnet. UT

Loe täispikka artiklit koos rohkemate meenutustega veebist: www.ajakiri.ut.ee.

1972. AASTA 1. MAI NUMBER VIIS PARTEIJUHTIDE, GLAVLITI JA KGB SELTSIMEHED SUURDE SEGADUSSE – NIMELT OLI NUMBER ROHELIST VÄRVI JA POOLE ESILEHEKÜLJEST HÕIVAS RÕÖMUS KOLLANE LIBLIKAS.

KIRJANDUSLIK-KULTUURILISE KALLAKUGA AJALEHT

Võin julgesti öelda, et just ülikoolilehele kaastöö tege-mise ajal hakkasin tasapisi kuju-nema tõlkijaks ja kirjameheks. Sain hea kogemuse kirjutamiseks emakeeles. Ajalehe tegevtoime-taja oli praegune tuntud kirjanik Asta Põldmäe. Keelekorrektuuri lugesid vaheldumisi – ilmselt ühiskondliku ülesandena – eesti keele kateedri põhijõud Ellen Uuspõld ja Reet Kasik. Sellest, mida nad minu kirjatöodes pa-randasid, õppisin palju kasulikku.

Kuna olime kirjanduslembe-sed, sobitasime ülikooli lehte nii kirjanike omaloomingut kui ka tõlkeid. Võib öelda küll, et toonane ülikooli leht oli tugeva kirjanduslik-kultuurilise kallaku-ga – nii palju, kui see peamiselt asutusesisese ringlusega välja-andes võimalik oli.

Minu kajastada oli toonane erakordne sündmus – suure

rühma USA riigi- ja haridus-tegelaste külaskäik Tartusse ja ülikooli. (Kuni 1980. aastate alguseni oli välismaalastel keela-tud Tartus ööbida, püsiv elamis-luba oli vaid inglise kirjanduse dotsendil Arthur Robert Hone'il ja peruulasel Ricardo Mateol.)

Enne ameeriklastega kohtu-mist tuli käia koosolekul ülikooli parteikomitees, kus arutati, kuidas ameeriklaste nii ootama-tu «sissetungiga» meie stagna-aega toime tulla. «Söötke neile ette fakte!» jäi meelde toonase juhtiva parteilase, ajalooõppejõu soovitus. Ju see vilja kandis, sest ameeriklased jäid siin kogetuga tõesti rahule. Mida nad seal täpselt rääkisid ja mida ma kirja panin, seda ma ei mäleta. ●

Jüri Talvet
Kirjanduslik kaastööline
1972–1973

ESMAKURSUSLASENA JURI LOTMANI JUURDE

Tudengid suunati 1980. aastate alguses ühel või teisel viisil kohe ülikooli ajalehe juurde. Mina sõelusin sageli kunstikabineti ja lehe vahet, pakkudes oma tõlgendusi kunstinäitustest. Õppisin kompima seni väljendamatut ja sõnastama kunstiga seonduvaid tundmusi. Uskusin tollastes oludes seda vaja minevat, pidades ka kirjutamist kunstiks.

Esimese kursuse kevadel sain ülesande hankida läheneva võidupüha lehte sõjameenutus professor Juri Lotmanilt. Olin arg maatüdruk ega osanud

sellest aust keelduda. Mind oli väiksel saarel kasvatatud teadmises, et kõik on ühesugused inimesed – ka need, kes elus kaugemale on jõudnud.

Muidugi sai sellest, kuidas esimese kursuse tudeng läks intervjuerima Juri Lotmanit, omamoodi müüt. Lotman sai viisaka inimesena tudengile antud ülesandest aru ja kirjutas vene keeles valmis väikese loo, mis tõlgiti toimetuses ära.

Siiani pean lugu nendest endale nime teinud inimestest, kes on jäänud igapäevaelus

lihtsateks ja mäletavad, kust nad ise alustasid.

Hiljem olin lehes viimase kursuse praktikant, mis kujunes Varje Sootaki käe all tõeliseks lehetegemise kooliks. Isegi tsensoriprouadega puutusin kokku, viies ja tuues uue lehe pooginaid. Ühtlasi õppisin klõpsama ja ilmutama ajatuid loodusfotosid, mida teinekord kasutati inimliku mõtme lisamiseks. ●

Anu Pallas
kirjanduslik kaastööline
1982–1986

PRAKTIINE KOOLITUS AJAKIRJANIKUAMETIKS

Hakkasin TRÜ filoloogiateaduskonnas õppima 1975. aastal. Mu tööraamatusse on kirjutatud, et ajalehe korrespondendi kohale olin võetud 1977. aasta veebruari algusest. Mingil ajal jagasin seda ametikohta Aarne Rannamäega (1958–2016). Siis aga sain esimest korda tööd Edasi toimetuses, kus jätkasin täiel jõul ajakirjanikuametis pärast ülikooli lõpetamist 1980.

Ülikoolilehes sain praktilist koolitust oma praeguseni kestvaks ajakirjanikuametiks. Töö ülikooli lehes viis mind kokku õppejõudude ja üliõpilastega, kellega mul oleks muidu jäänud lävimata. Kõige eredamalt on mul meele aga trükikoda. Tinaridade ladumise masinate imeline mehaanika, trükivärvist räämas kitlitega küljendajad ja trükimasinate müstilne müramuster on tänini kõrvade vahel. ●

Raimu Hanson
korrespondent 1977–1979

MEESKONNATÖÖ KOOL

Kuna leht pidi olema trükivalmis neljapäeva pärastlõunaks, õpetas see ühise eesmärgi nimel efektiivselt meeskonnas töötama. Varje Sootak oli nii äge peatoimetaja, temast võtan siamaani eeskujut.

Lehetegemisel oli pidevalt igasuguseid eriarvamusi, aga Varje suutis kõik teemad nii ära klattida, et ajaleht jäaks ajaleheks ega muutuks lihtsalt pressiteadete printeriks. Eriti meenub juhtum, kui ühele uuele ülikooli töötajale ei mahtunud hinge, et tema osakonda nimetatakse talituseks. See kõlavat nagu loomade talitamine ja nimetus peaks olema ikka teenistus. Teine lugu oli ühe juubilariga, kes oli nii mures, mida tema õnnesoovidesse kirjutatakse.

Väga hästi on meele neljapäevased homimikusöögid ehk tootmiskoosolekud Postimehe kohvikus, kus sai paika pandud päevaplaan, et leht trükkimiseks valmis teha. ●

Ergi Prommik
küljendaja 2003–2006

«Teaduskonverents» Keenias oli veider seiklus

REISIKIRI

Selle reisi lugu sai alguse 2017. aasta novembris, kui mu kunagine juhendaja kirjutas mulle ja küsis, kas tohib anda minu e-posti aadressi ühele organisatsioonile, mille asutaja olevat Hiina miljonär ja eesmärk globaalse tsivilisatsiooni loomine.

MATS VOLBERG

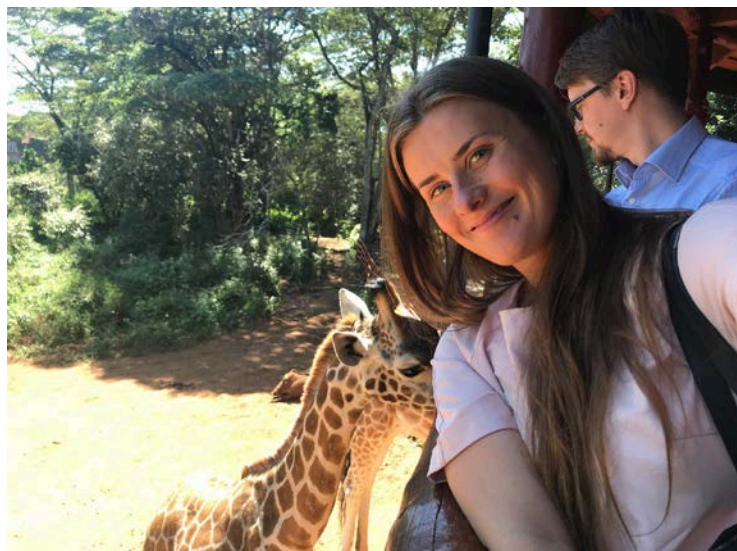
TÜ praktilise filosoofia teadur

Kui olin loa andnud, sain kirja, milles mind kutsuti Nairobiisse konverentsile ja kõik kulud lubati kinni maksta. Kui vahendaja poleks olnud minu juhendaja, oleksin selle kutse kohe liigitanud mingiks veidraks Keenia pettuseks. Usaldusväärseksena mõjuvat teavet oli selle organisatsiooni kohta võimatu leida.

Kõigile konverentsil osalejatele saadeti lugemiseks ja kommenteerimiseks organisatsiooni asutaja raamatu käsikiri. Järeldasin sellest, et ju on tolel miljonäril tekkinud mõte globaalsest tsivilisatsioonist ning ta otsib üle maailma kokku teadlasi, kellelt loodab tasuta reisiga meelitades saada oma raamatule konstruktiivset kriitikat.

Kuna raamatu üks oluline teema oli ränne, mida uurib minu abikaasa, õnnestus korraldajaid veenda, et peale minu peaksid nad kinni maksma ka tema reisi. Sedasi algas meie mõlema seni veidraim konverentsikogemus. >>

NAIROBI LINNA PIIRIDES ON TOHUTU RAHVUSPARK, KUS SAFARIL KÄIMISEGA MATS JA TEMA ABIKAASA KONVERENTSI KAVAUGU TÄITSID.

» Esimene väike häirekell oli too raamatu käsikiri. Õeldakse, et hullumeelse ja ekstsentriku vahe on umbes miljon dollarit. Et miljonär lubas kinni maksta meie reisi Keeniasse, püüdsin oma ülesannet tõsiselt võtta.

Kahjuks oli raamat kirjutatud või tõlgitud nii keeruliselt, et autori mõttekäiku oli tihti ka mitmekordsel lugemisel võimatu täpselt mõista. Ülejäänud osa raamatust oli täis nii triviaalseid ja pinnapealseid mõtteid, et neid tõsiselt võtta oli raske.

Näiteks pakkus autor praeguste poliitiliste konfliktide lahenduseks maailmavalitsuse loomise. Selle esindajatekogu alamkoja liikmeks võiks saada iga isik, kes kogub vähemalt 10 miljonit häält, ülemkoja liikmeks saaks aga vähemalt 50 miljoni häälega.

Inimtsivilisatsioonide kirjeldamisel oli autor jättnud mainimata kõik Ameerika mandritel eksisteerinud tsivilisatsioonid ning religioonide üle mõtiskle-

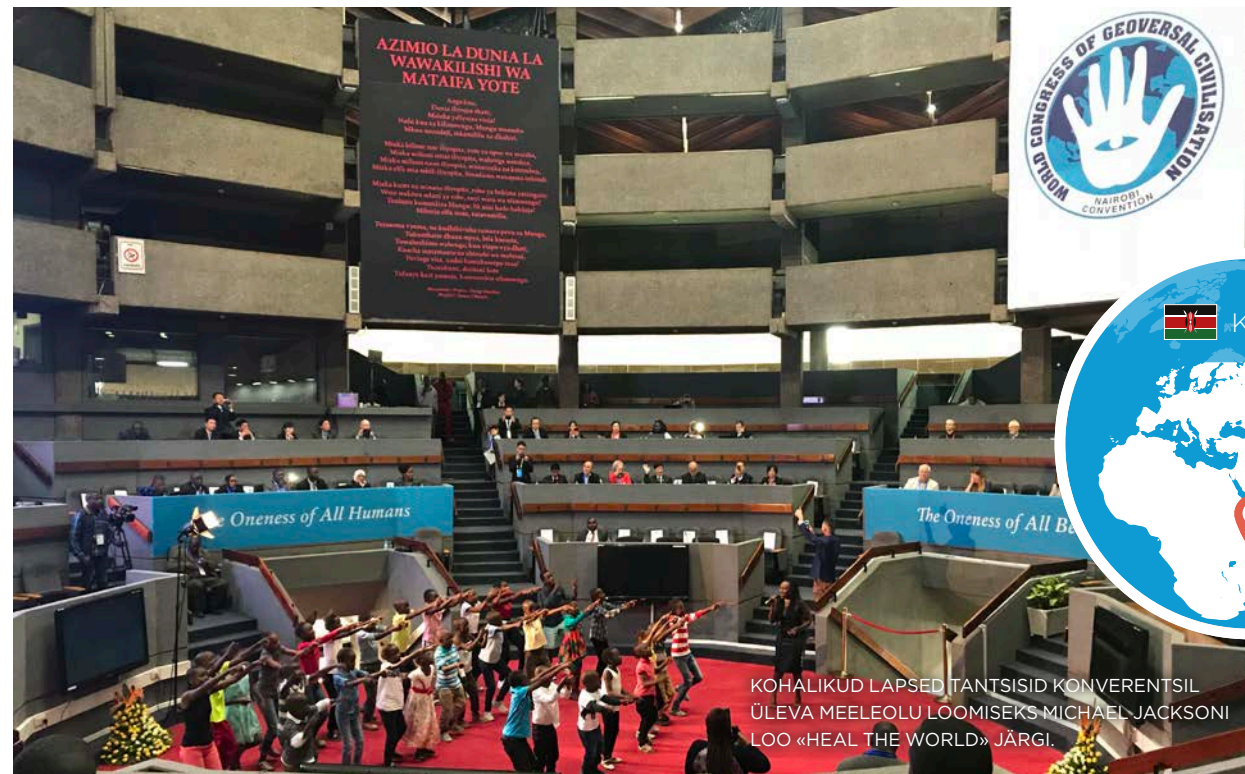
des pööras tähelepanu vaid kristlusele, islamile ja budismile.

Teine häirekell oli see, et kui- gi olime oma ettekannete peal- kirjad, teesid, sobivad lendude ajad jms korraldajatele saatnud mitu kuud enne konverentsi, tuli vastuseid kaua oodata. Lennu- piletid saime vaid kuu enne konverentsi algust, täpse kava kõigest paar päeva enne reisi.

Hiljem selgus peamise põh- jusena, et kogu organisatsiooni e- kirjavahetus – kõigi paarisaja delegaadiga suhtlemine, kuni logistikaplaani ja toitlustuse korraldamiseni – toimus vaid ühe aadressi kaudu.

Miks nad nii tegid? Üks orga- nisatsiooniga seotud eurooplane vastas, et see on hiinlaste viis asju teha: nad soovivad alati kõi- ke kontrollida, viimse pisiasjani. See kontroll avaldub muide ka Keenia taristus, mis on täis uusi Hiina rahaga ehitatud maanteid, kus pildistatakse üles kõik autod.

Tõeliselt kahtlaseks läks kogu üritus konverentsi kolmanda päe-

KOHALIKUD LAPSED TANTSISID KONVERENTSI LÕPPEMEELOOLU LOOMISEKS MICHAEL JACKSONI LOO «HEAL THE WORLD» JÄRGI.

va õhtul, kui valitud hulk osalejaid kutsuti ühte väikesesse semi- nariruumi. Kui organisatsiooni asutaja – kellele kohapeal viidati kui suurele õpetajale – oli pidanud väikese sissejuhatava kõne, pandi mängima teleturu kvaliteediga 20 minuti pikkune propagandavideo sellest, kuidas lääne meditsiin ei ole keskendunud haiguste ravile, vaid kasumi suurendamisele.

KONVERENTS VÕI SEKT?

Tegelikult olevat iga inimese sees olemas isetervenemise võime, vaja on teada vaid õpetaja meetodit. See meetod on oma olemuselt nii lihtne, et õpetaja oli selle pannud lihtsa laulu vormi, mille esitan autentsuse huvides muutmata kujul:

Squat and rise gets the cold away, circle and slap kills the pain. If you want to exercise your joints,

clime a ladder. The temperature inside and outside make your organs strong. Sit in the morning and stand in the evening helps to dredge channels. Fast and slow walking gets chronic diseases away. Pay attention to cultivation and take universe as the foundation.

MITMED KONVERENTSI OSALAJAD VÄLJENDASID ARVAMUST, ET TEGU ON SEKTIGA.

Sellele omapärasele üllatusele järgnes teine video sellest, kuidas õpetaja on avastanud viisi suhtlemiseks inimkonna teiste suurte õpetajatega, hoolimata sellest, et nad on surnud. Ta olevat seda meetodit õpetanud hulgale lastele, kes on tootnud köidete kaupade oma vestlustest Immanuel Kanti, Karl Marxi ja William Shakespeare'iga.

Korraldajad olid kavatsenud mõlemat veidrust kõigile osale- jatele konverentsikeskuses ka demonstreerida. Selle tarbeks oli Hiinast kohale lennutatud umbes 15 noorukit ja spetsiaalne klaas- boks. See tsirkus jäeti siiski ära, sest kuigi korraldajad ise paistsid

siiralt uskuvat kõike, mida nad rääkisid, tajusid nad, et publik ei ole selle suhtes avatud meelega. Mitmed osalejad väljendasid arvamust, et tegu on sektiga.

TOHUTUD ERINEVUSED

Konverentsi järgmised päevad muutusid paraku tiksumiseks, sest ära jäetud plaanid löid ka- vasse järsku suure augu. Õnneks

tähendas see, et saime turistide- na kohapeal ringi vaadata.

Kuna Nairobi linna piirides on tohutu rahvuspark, saime teha ühe safari ning näha lõvisid, ninasarvikuid, jaanalinde, kael- kirjakuud ja teisi loomi.

Eriti meelde jääv oli väljasõit Ologresailie' arheoloogilisele väljakaevamise- le. See pakkus suurepärase võimaluse näha elu väljaspool pealinna.

Nairobi ise ei erine palju tüüpi- lisest Euroopa suur- linnast, kui iga suurema

hoone ukse juures olevad turvakontrollid välja arvata.

Silma paistis tohutu erinevus linna ja maakohtade vahel. Elu maal näeb kohati välja üsna nigel, kuid asustus on siiski väga tihe, sest veel kümneid kilo- meetreid pärast ametlikku linna lõppu oli maanteeäär tihedalt täis väiksemaid hooneid ja inimesi.

Arvestades, kui imelik see kõik oli, ei saa ma ilmselt veel pikka aega lahti kahtlusest, et äkki see oli mingi veider Hiina välisluure korraldatud skeem. Seda sundis mõtlema tõik, et korraldajad filmisid hoolikalt mitme kaameraga üles kogu ürituse, kaasa arvatud iga kohvi- pausi. Või vahest oli tegu Hiina versiooniga «Boratist»?

Igal juhul oli see seiklus ja seetõttu on mul hea meel, et võtsin selle veidra pakkumise vastu! UT

Loe täispikka reisikirja veebist: www.ajakiri.ut.ee.

TARTU ÜLIKOOI MUUSEUMIKOGUDES LEIDUB NII MÕNDAGI PÕNEVAT.

Akadeemiline pärand jutustab ülikooli lugu

Tartu Ülikooli akadeemiline pärand on suure tähtsusega nii Eestile kui ka kogu Euroopale, kui me vaid oskame näha ja kasutada selle võimalusi.

JAANIKA ANDERSON
TÜ muuseumi teadusdirektor

Akadeemilise pärandi moodustavad kitsalt võttes kõik objektid, mida on kasutatud ülikooli haridustegevuseks või teadustööks. Akadeemilise pärandi

mõiste on aga siiski laiem kui tööks vajalikud instrumendid. See hõlmab materiaalselt ja mittemateriaalselt, mis on seotud ülikooli funktsioneerimisega.

Akadeemilise pärandi hulka võib lugeda ka õppe- ja teadustööks rajatud hooneid (näiteks tähetornid, raamatukogud, õppehooned), interjööri (näiteks ülikoolide aulad, auditoriumid), professorite portreesid, rektori ametiraha, arhiivimaterjale ja ka tseremooniade traditsioone, õpetamisprotseduure, tudengielu, mälestusi ja kõike muud, mis näitab akadeemilist identiteeti.

See pärand kannab endas ülikoolide tuhandeaastast panust teaduse ja teadmiste edendamise ning moodustab suure osa Euroopa identiteedist ja kultuurist.

Sellele, mis paljude jaoks seostub sõnapaariga «akadeemiline pärand» – muuseumidele ja kollektsioonidele – pandi Tartus alus ülikooli taasavamisega 1802. aastal. Samal aastal asutati ülikooli loodusmuuseum loodusteaduslikele kollektsioonidele ja raamatukogu. Aasta hiljem avati kunstimuuseum ja veel hiljem lisandus praktilise vajaduse tõttu ülikooli ajaloo muuseum, et säilitada pea kahe sajandi vältel tekkinud pärandit.

Ülikoolidel, mille juurde kuuluvad muuseumid, on eelised nende ees, kel muuseumi pole. Mäluasutused aitavad mäletada, aga võtavad suuresti enda kanda ka objektide füüsilise säilitamise ja kättesaadavaks tegemise. Ouline on saada pärand õigel ajal katuse alla, et kasutuseta jäänud asjad ja mälu ei läheks igaviku teed. Mis kord on kaotatud, see on läinud igaveseks!

Sageli ei ole pärandi säilitamine lihtne. See nõuab nii ruumi, raha kui ka inimesi, teadmisi ja laiemaid arutelusid. Pikemas plaanis toob pärandi omamine kasu, kui seda laeva juhtida järjepidevalt ja asjatundlikult kooskõlas ülikooli väärtustega. Akadeemiline pärand on ülikooli maine üks alus. Pärand ja maine kujunevad sajanditepikkuse tööga. See pole protsess, mis toimus kunagi minevikus ja on nüüdseks peatunud.

JÄLG TULEVIKUS

Ka praegune ülikoolipere jätab endast jälje, mis aitab tulevikus jutustada ülikooli lugu ja kujundada selle nägu. Liikudes teadlikult eesmärgi poole kirjutada end Eesti, Euroopa ja maailma teaduslukkku, võib mõnelgi juhul jääda teadvustamata, et selle protsessi käigus tekib ka akadeemilise pärandi komponent. Vahel on vaja pisut aega, et objektid ja protsessid saaksid pärandi staatuse.

Kellel on kasu akadeemilisest pärandist? Ülikoolide kollektsioonid teenivad paljusid, alates kooliõpilastest ja lõpetades loomeinimestega. Pärandil, olgu see kirjalik dokument, ese või monument, on seda suurem

väärtus, mida kättesaadavaks ja mõistetavamaks teeme selle akadeemilisele perele ja üldsusele.

Muuseum on lüli akadeemilise maailma ja avalikkuse vahel ning võib osaleda paljudes pärandi vahendamise protsessides. Need on näiteks pärandi «leidmine» ja objektide liikumine muuseumisse, mittemateriaalse pärandi korjamine ja säilitamine, mälestiste väärtustamine ja tutvustamine, teaduse populariseerimine koos teadlastega, ülikooli kogude kättesaadavaks tegemine näituste, ürituste, infosüsteemidesse sisestamise teel ja muu moel.

ÜLIKOOI AKADEEMILINE PÄRAND JUTUSTAB LUGU ÜHE VÕI TEISE RIIGI TEADUSEST.

Ülikoolide muuseumid oma näituste, tegemiste ja ka poodidega on eemalseisjale ehk lihtsaim viis saada kontakti mineviku ja tänapäeva akadeemilise maailmaga, teaduse ja uuringutega. Muuseumid ja kollektsioonid võivad olla inspiratsiooniallikaks kunstnikele, kirjanikele, käsitöölisele, leiutajatele, õpetajatele ja lastele – tulevastele üliõpilastele.

Peale selle, et ülikooli akadeemiline pärand jutustab lugu ühe või teise riigi teadusest, on pärandit säilitavatel asutustel – raamatukogudel, muuseumidel, arhiividel – ka praktiline potentsiaal, mille kasutamise võimalusi otsitakse üha aktiivsemalt. TÜ muuseum pakub tudengitele võimalusi teha praktikat, mille käigus saab omandada pärandiga töötamise, st selle säilitamise, uu-

rimise ja vahendamise oskusi. Pärandit saab edukalt kasutada ka õppetöös, olgu selle näiteks seminarid muuseumi objektide põhjal, sissejuhatused eriala ajaloosse või erikäsitlused kogude baasil. Loomulikult on pärand kasutamiseks ka teadlastele.

MITU TASANDIT

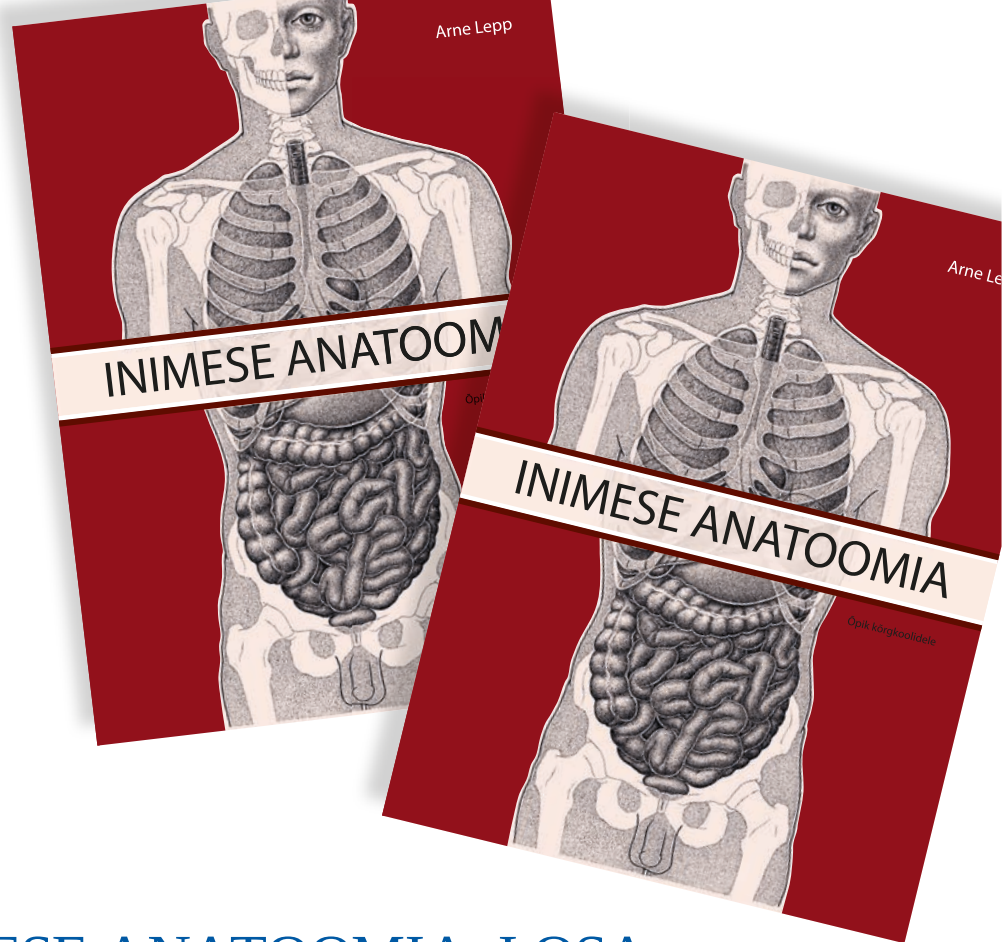
Kuna akadeemilise pärandi hulk Euroopa vanades ülikoolides on suur ja mitmekesine, tegeldakse sellega mitmel tasandil võrgustike kaudu. 2000. aastal loodi Euroopa akadeemilise pärandi võrgustik Universeum, mille iga-aastased kokkusaamised Euroopa ülikoolides on

võimalus vahetada teadmiskogemusi. 18. november on nimetatud Euroopa akadeemilise pärandi päevaks ja seda tähistatakse eriüritustega.

Tartu Ülikool on Euroopa vanimate ülikoolide ühenduse, Coimbra grupi liige. Muude teaduse ja haridusega tegelevate töörühmade kõrval tegutseb ka pärandi töörühm, mille eesmärk on koondada pärandi valdkonnas töötavaid teadlasi ja praktikuid, et mõista paremini pärandi rolli ülikoolis ning arutada laiemas ringis pärandiga seotud küsimusi.

Novembrikuus Grazis toimuvale töörühma kohtumisel on teemaks ehituspärandi konserveerimine.

Tartu Ülikool valmistab ette liitumist ka U4-võrgustikuga, kus tegutseb samuti pärandiga töötav rühm. UT

Arne Lepp

INIMESE ANATOOMIA. I OSA: LIIKUMISAPARAAT, SISEELUNDID.

Kolmas, täiendatud ja parandatud trükk.
ISBN 978-9949-77-814-0, 480 lk. Hind kirjastuse e-poes 25 €

Tegemist on inimese normaalse süstemaatilise anatoomia õpikuga, mis hõlmab anatoomia üldosa ning liikumis- ja siseelundeid. Eelkõige on õpik mõeldud kasutamiseks Tartu Ülikooli meditsiiniteaduste valdkonna üliõpilastele. Raamatus järgitakse anatoomia seaduspärasuste mõistmiseks vajalikku arengulist ja funktsionaalset suunda, samuti on aine käsitlemisel silmas peetud anatoomia rakenduslikke eesmärgi ja seost naaberdistsipliinidega.

Õpik on varustatud originaaljoonistega, mille autoriks on Rauno Thomas Moss ja Arne Lepp (kokku 907 fotot ja joonist). Õpiku esmatrükk ilmus 2013. aasta parima kõrgkooliõpiku tiitli.

W. Struve 1, Tartu, 737 5945, tyk@ut.ee, www.tyk.ee

Teaduskirjastus aastast 1632

TARTU ÜLIKOOL
kirjastus

IN MEMORIAM

TORKEL JANSSON

7.03.1947–27.08.2018

27. augustil suri Uppsalas Tartu Ülikooli audoktor (2007), Uppsala Ülikooli üldajaloo professor Torkel Jansson.

Uppsala Ülikooli kasvandikuna kaitses Torkel Jansson 1982. aastal doktoritöö vaba- ja kodanike ühenduste ajaloost Rootsis aastail 1850–1930 ning jätkas samas õppejõuna – dotsendi (1983) ja ajaloo professorina (1989) –, kuni ta 2014. aastal emeriteerus. Aastail 2005–2011 oli ta ka Uppsala Ülikooli ja Üliõpilaskonna Ajaloo Seltsi esimees.

Torkel Janssoni peamine uurimisteema oli kodanikuühiskonna kujunemine Põhja- ja Baltikumis Prantsuse revolutsioonist esimese

maailmasõjani. Ta keskendus esijoones riigi, kohalike omavalitsuste ning kodanike vaba- ja kodanike ühenduste suhetele ja koostööle.

Tema laiem teema oli Rootsi ja Soome ajalugu, selle kõrval huvitus ta alati ka Baltimaade, eriti Eesti suhetest nende riikidega. Janssonil kujunesid juba 1980. aastatel Eesti ajaloo ja ajaloolastega tihed sidemed, mis muutusid eriti tulemuslikeks pärast Eesti iseseisvuse taastamist. Need väljendusid peamiselt konverentsi- ja arhiivi-

külastustena Eestis, eriti aga sõbraliku abikäe ulatamisena noorematele eesti kolleegidele, kes käisid Rootsis õppimas või uurimas.

Torkel Janssoni teadlastegevus on pärinud Rootsi, Soome, Saksamaa ja Eesti erialaseltside rohket tunnustust. Alates 1992. aastast oli ta Kuningliku Gustav Adolphi Akadeemia liige, 2007. aastast Soome Teadusliku Seltsi ja Õpetatud Eesti Seltsi auliige. Tartu Ülikooli audoktori valituna hindas ta seda tunnustust väga kõrgelt ja osales kuni viimase aastani kõigil meie ülikooli aastapäevapidustustel.

Raske haiguse tõttu meie seast lahkunud Torkel Jansson saadeti viimsele teekonnale 28. septembril kodukihelkonnas Ramsjö kirikust Gävleborgi maakonnas Põhja-Rootsis.

Ajaloo ja arheoloogia instituut

KAITSMISED

8. novembril kell 9.15 kaitses **JANE OJA** botaanika ja ökoloogia erialal doktoritööd «Temporal and spatial patterns of orchid mycorrhizal fungi in forest and grassland ecosystems» («Orhideede mükoriisa seenekoosluste ajalised ja ruumilised mustrid metsa ja niidu ökosüsteemides»). Kaitsmine toimub Lai 40–218. Juhendajad prof Urmas Kõljalg ja prof Tiiu Kull (EMÜ põllumajandus- ja keskkonnainstituut), oponent Melissa K. McCormick (Smithsoniani Keskkonnauuringute Keskus, USA).

8. novembril kell 14 kaitses **MARTIN AEDMA** liikumis- ja sporditeaduste erialal doktoritööd «Assessment of the impact of selected dietary supplements on upper-body anaerobic power in wrestlers in simulated competition-day conditions» («Toidulisandite mõju hindamine maadlejate ülakeha lihaste anaeroobse võimsusele simuleeritud võistluspäeva tingimustes»). Kaitsmine toimub TÜ muuseumi valges saalis. Juhendaja prof Vahur Ööpik, oponent prof Edith Filaire (Orléansi Ülikool, Prantsusmaa).

8. novembril kell 14 kaitses **JOHANNES SAAR** meedia ja kommunikatsiooni erialal doktoritööd «Hegemoonidiskursused eesti kultuuris. Eesti Kunstimuuseumi pressikommunikatsioon 2006–2015». Kaitsmine toimub TÜ senati saalis. Juhendajad prof Veronika Kalmus ja prof Marek Tamm (Tallinna Ülikool), oponentid filosoofiadoktor Margaret Tali (Amsterdami Ülikool, Holland) ja emeriitprofessor Rein Veidemann (Tallinna Ülikool).

12. novembril kell 14 kaitses **MARYNA TVERDOSTUP**

majanduse erialal doktoritööd «Inimkapital ja tööturu erinevused». Kaitsmine toimub J. Liivi 4–214. Juhendajad prof Tiiu Paas ja vanemteadur Jaan Masso, oponendid Sten Anspal (Eesti Rakendusuuringute Keskus CentAR) ja prof Annekatrin Niebuhr (Kieli Ülikool, Saksamaa).

12. novembril kell 15 kaitseb **JANNE TIIGIMÄE-SAAR** arstiteaduse erialal doktoritööd «Botulinum neurotoxin type A treatment for sialorrhea in central nervous system diseases» («Kesknärvisüsteemi haigusest tingitud sialorröa ravi botulismitoksiiniga»). Kaitsmine toimub Ravila 19–0088/0089. Juhendajad dots Tiia Tamme ja prof Pille Taba, oponent dots Merete Bakke (Kopenhaageni Ülikool, Taani).

13. novembril kell 12.15 kaitseb **ENEL PUNGAS** inimgeograafia ja regionaalplaneerimise erialal doktoritööd «Differences in Migration Intentions by Ethnicity and Education: The Case of Estonia» («Rahvus ja haridus rändekavatsuste mõjuritena Eesti näitel»). Kaitsmine toimub TÜ senati saalis. Juhendaja prof Tiit Tammaru, oponent prof Zaiga Krišjāne (Läti Ülikool).

13. novembril kell 15 kaitseb **KADI MÄGI** inimgeograafia ja regionaalplaneerimise erialal doktoritööd «Ethnic residential segregation and integration of the Russian-speaking population in Estonia» («Venekeelse elanikkonna elukohasegregatsioon ja integratsioon Eestis»). Kaitsmine toimub TÜ senati

saalis. Juhendaja vanemteadur Kadri Leetmaa, oponent prof Gideon Bolt (Utrechti Ülikool, Holland).

14. novembril kell 16.15 kaitseb **EVA INGERPUU-RÜMMEL** kultuurikommunikatsiooni erialal doktoritööd «Teachers and learners constructing meaning in the foreign language classroom: A study of multimodal communication in Estonian and French classes». Kaitsmine toimub TÜ senati saalis. Juhendajad prof Birute Klaas-Lang ja prof Kalevi Kull, oponent prof Gunther Kress (Londoni Ülikooli Kolledž, Suurbritannia).

15. novembril kell 10.15 kaitseb **ANDRES AINELO** geneetika erialal doktoritööd «Physiological effects of the Pseudomonas putida toxin GraT» («Pseudomonas putida toksiini GraT mõju bakteri füsioloogiale»). Kaitsmine toimub Riia 23b/2–105. Juhendajad vanemteadur Rita Hõrak ja prof Jaanus Remme, oponent dots Ditlev Egeskov Brodersen (Aarhushi Ülikool, Taani).

15. novembril kell 15 kaitseb **VEIKO VENGERFELDT** arstiteaduse erialal doktoritööd «Apical periodontitis: prevalence and etiopathogenic aspects» («Apikaalne periodontiit: levimus ja etiopatogeneetilised aspektid»). Kaitsmine toimub Puusepa 8 Linkbergi auditooriumis. Juhendajad prof Reet Mändar, prof Mare Saag ja dots Tiiu Kullisaar, oponent prof Vytautė Pečiulienė (Vilniuse Ülikool, Leedu).

16. novembril kell 12 kaitseb **OLEG SOBCHUK** maailmakirjanduse erialal doktoritööd «Charting Artistic Evolution: An Essay in Theory» («Kunstilise evolutsiooni kaardistamine: essee teooriast»). Kaitsmine toimub TÜ senati saalis. Juhendajad prof Arne Merilai ja prof Franco Moretti (Stanfordi Ülikool, USA), oponent Katja Mellmann (Göttingeni Ülikool, Saksamaa).

20. novembril kell 14 kaitseb **RUDOLF BICHELE** arstiteaduse erialal doktoritööd «TNF superfamily and AIRE at the crossroads of thymic differentiation and host protection against *Candida albicans* infection» («TNF perekond ja AIRE tüümuse diferentseerumise ja *Candida albicans*'i vastase kaitse ristteedel»). Kaitsmine toimub Ravila 19–1006. Juhendajad vanemteadur Martti Laan, prof Pärt Peterson ja vanemteadur Kai Kisand, oponent prof Graham Anderson (Birminghami Ülikool, Suurbritannia).

28. novembril kell 9.15 kaitseb **GRISTIN ROHULA-OKUNEV** botaanika ja ökoloogia erialal doktoritööd «Effects of endogenous and environmental factors on night-time water flux in deciduous woody tree species» («Taimesiseste ja keskkonnategurite mõju heitlehiste puulike öisele veevahetusele»). Kaitsmine toimub Lai 40–218. Juhendaja vanemteadur Priit Kupper, oponent Teemu Hölttä (Helsingi Ülikool, Soome).

TEATED

NOVEMBRIS TÜ PEAAHOONE

AULAS: 2. novembril kell 16 Tartu I Muusikakooli aastapäevakontsert, 6. novembril kell 18 Gustav Adolphi päeva tähistamine, 8. novembril kell 19 Eesti Rahvusmeeskoori ja Tartu Noortekooriga akadeemiline kontsert «Nii vägevad», 10. novembril kell 10 korporatsiooni Ugala 105. aastapäeva kontsertaktus ja pidulik koosolek, 16. novembril kell 19 kammermuusika kontsert, 17. novembril kell 17 Gustav Ernesaksa 110. sünniaastapäevale pühendatud XXIV Lõuna-Eesti meestelaulu päeva kontsert, 19. novembril kell 19 kontsert sarjast «ERSO muusikute 100 kontserti Eestile», 23. novembril kell 13.30 Ernst Öpiku 125. sünniaastapäeva tähistamine, 29. novembril kell 18 Miina Härma Gümnaasiumi kontsert.

PENSIONÄRIDE ÜHINGUS

VITAE: 5. novembril kell 15 käsitööring, 6. novembril kell 13 laulmine, 7. novembril kell 14 kohtumine rektor Toomas Asseriga TÜ senati saalis, 8. novembril kell 11 arstide klubi, 13. novembril kell 11 elulooring, 15. novembril kell 11 kirjandusklubi, 20. novembril kell 13 laulmine, 22. novembril kell 15 keemikute klubi, 26. novembril kell 15 põltsamaalaste klubi.

ÕPETATUD EESTI SELTSIS:

7. novembril esineb Taavi Pae ettekandega «Eesti pühakodade orienteeritus ilmakaarte suhtes». ÕES-i koosolek toimub kell 16.15 Jakobi 2–213.

31. oktoobril avati Physicum galeriis hobikunstnik **HILJA**

AFANASJEVA MAALIDE NÄITUS.

Afanasjeva on lõpetanud 1977. aastal TÜ matemaatika-teaduskonna ja töötanud pikemat aega TÜ teaduskoolis matemaatikametoodikuna. Galeriis saab näha tema maale, mis on valminud aastatel 2016–2018. Näitus jääb avatuks 30. novembrini.

4.–7. novembrini toimub Tartus V Spa konverentsikeskuses **SEITSMES LÄÄNE-MERE ELEKTROKEEMIA-KONVERENTS «FINDING NEW INSPIRATION»**. Konverentsil käsitletakse muu hulgas selliseid teemasid nagu elektriline kaksikkiht, laenguülekande ja katalüütilised protsessid, madal- ja kõrgetemperatuurne korrosioon ning kompleksed energia salvestamise ja muundamise süsteemid.

5. novembril ootab rektor Toomas Asser ülikooliperet kell 10 peahoone senati saali järjekordest avatud **IDEEHOMMIKULE**. Sel korral kutsub Asser mõtteid vahetama raamatukoguga seotud teemadel. Mida lugeja tänapäeval ülikooli raamatukogult ootab? Kas ülikoolid vajavad 21. sajandil füüsilisi raamatukogusid või saab kogu õppe- ja teadustöö toetuda avatud juurdepääsuga elektroonilistele andmebaasidele ja kõigile avatud tasuta e-kursustele? Kas õppimine on aja jooksul muutunud ja üliõpilased ehk ei vajagi enam vaikseid lugemisruume? Kutsutakse arutlema ka selle üle, kas ülikooli raamatukogu teenused katavad kogu ülikoolipere vajadused või on puudus mõnest olulisest võimalusest.

Osalemisest palun teada anda e-kirjaga aadressil ideehommik@ut.ee.

8. novembril kell 12–16 toimub TÜ haridusteaduste instituudi aulas Salme 1a üheteistkümnnes **PEETER PÖLLU PÄEV «TERVES DIGIS TERVE VAIM»**, kus õpetajate ja haridusteadlaste ette tulevad Eesti tippspetsialistid küberhügieeni ja -turvalisuse alal. Peaettekandega esineb küberturbeekspert Klaid Mägi (CybExer Technologies). Vestlusringis osalevad peale tema ka TÜ informaatika didaktika dotsent Piret Luik, TTÜ teadur Birgy Lorenz, raamatu «Turvaline internet. Digimaailma teejuht» autor Diana Poudel, Haridus- ja Teadusministeeriumi e-teenuste nõunik Jaak Anton, Telia esindaja Ergo Tars ning praktikud koolidest. Päeva ja arutelusid juhatab TÜ haridustehnoloogia dotsent Mario Mäeots.

8.–10. novembrini toimub Jakobi 2–226 rahvusvaheline konverents **«SEMIOTICS OF HYBRID NATURES: ANTHROPOGENIC ECOSYSTEMS, MULTIMODALITIES, TRANSFORMED UMWELTS»**. Hübriidsete looduste all peetakse silmas eri liikide, tehnoloogiliste keskkondade ja uute meediumide keerukat seondumist. Inimõjuga loodust on tänapäeva maailmas aina enam ning selle uurimine eri valdkondade koostöös on oluline ülesanne. Konverentsi eesmärk on vahetada teadmisi hübriidsete looduste eri ilmingute kohta ning töötada välja sobivaid uurimis-

meetodeid ökosemiootikas ja teistes keskkonnahumanitaaria valdkondades. Külalisesinejad on Nathalie Blanc, Morten Tønnesen ja Kati Lindström, kokku on konverentsi programmis üle 30 esineja.

10. ja 11. novembril esietendub Tartu Üliõpilasmajas üliõpilasteatri uuslavastus, Pavel Prjažko teosel põhinev absurdikomöödia «**SAAK**». Töö õunaaias on noorte jaoks lihtne ja selge, see on neile lausa puhkus: lahe on värske õhu käes lähedate tüdrukutega korjata maitsvaid sügisõunu, mis säilivad terve talve. Kui aga noored ühtäkki avastavad, et üks õuntest on muljuda saanud, saab alguse veidrate, naljakate ja õudsete sündmuste ahel, mida poleks keegi osanud oodata. Lavastaja ja muusikaline kujundaja on Kalev Kudu, mängivad Jõrgen Sinka, Henrik Lainvoo või Joonas Vatter, Annabel Berg või Kerstin-Gertrud Kärblane ja Kristin Uusna. Etendused toimuvad Tartu Üliõpilasmajas 10., 11., 16., 24. ja 30. novembril ning 8. detsembril kell 19. Piletid on müügil Piletilevis ja pool tundi enne algust kohapeal.

12. novembril kell 13.30 toimub Tõravere observatooriumis Uno Veismanni värske raamatu «**PEENEMÜNDEST BAIKONURINI**» esitlus. Uno Veismann on eesti astro- ja geofüüsik.

15. novembril kell 9.30–16.30 toimub Eesti Rahva Muuseumis konverents «**ON ÕNNEST PUUDU VEEL ÜKS SAMM**», millega tähistatakse Tartu õppenõustamiskeskuse 20. aastapäeva. Konverentsi esimeses

plokis annab keskuse kauaaegne juht Ana Kontor ülevaate Tartu õppenõustamiskeskuse kujunemise loost, TÜ emeritprofessor Jaan Kõrgesaar räägib Oregonist pärinevast käitumistoe programmist ja lastepsühhiaater Piret Visnapuu-Bernadt väikelaste vaimse tervisega seotud küsimustest. Teises ettekannete plokis võtavad Tallinna õppenõustamiskeskuse koordinaator Ruuda Lind ning EELK Risti koguduse õpetaja Annika Laats vaatluse alla tavaliste ja tavatute laste ning nende toetamise küsimuse. Töötubades käsitlevad õppenõustamise vallas tuntud Viivi Neare, Liis Arras, Marju Aas, Ly Erg ja Ana Kontor tugispetsialistide koostöö ja õppenõustamise tõhustamise võimalusi töös erivajadustega lastega. Päeva lõpetab Tallinna Ülikooli teaduri Grete Arro ettekanne sellest, kuidas õppimise olemuse tundmine aitab õppijat tõhusamalt toetada.

23. novembril tähistab Tartu observatoorium ülikooli peahoone aulas sümposioniga maailmakuula astronoomi ja Eesti astronoomiakoolkonna ühe rajaja **ERNST JULIUS ÖPIKU 125. SÜNNIAASTAPÄEVA**. Räägitakse Öpikuga seotud mälestusi ning vesteldakse tema teadustööst ja observatooriumi praegusest tegevusest. Mitmekülgset andeka Öpiku kirjutatud muusikapalu esitavad Heino Eller nimelise Tartu Muusikakooli õpilased.

23. novembril korraldab TÜ muuseum seoses aastanäitusega «Kuritöö ja karistus» Toomemäel **MÕRVAMÜSTEERIUMI**,

milllest on oodatud osa saama kõik põnevushuvilised. Tõesti-sündinud mõrvaloost inspireeritud müsteeriumimäng viib küll päris looga võrreldes pisut teistsugustesse oludesse, kuid kõik inimlikud kired ja kiusatused on täpselt needsamad, mis viisid ka 1934. aastal tõeliselt toimunud kuriteoni. Peale põneva mängu ootavad osalejaid kerged suupisted ja meeleolujook. Pärast mõrvamüsteeriumi lahendamist külastatakse muuseumi aastanäitust «Kuritöö ja karistus». Pileti hind on 27 eurot.

30. novembril tähistab majandusteaduskond oma 80. aastapäeva. Kell 10 algab ülikooli raamatukogu konverentsisaalis juubelikonverents «**80-AASTANE TEADUSKOND ETTEVÕTLIKUS ÜLIKOOLIS**». Peale selle korraldatakse vilistlastele ekskursioon TÜ peahoones ja TÜ kunstimuuseumis, avatakse uus teaduskonna teerajajate tahvel ning arutletakse ühiselt vilistlaste ja teaduskonna sidemete taastoomise, uute vaatenurkade ja koostöövõimaluste üle. Oodatud on kõik majandusteaduskonna üliõpilased, vilistlased, töötajad ja koostööpartnerid. Lisateavet leiab aadressil majandus.ut.ee/et/teaduskonna-80-juubel.

30. novembril toimub Lossi 36–214 **STRATEEGILISE JÄTKUSUUTLIKKUSE KOMPETENTSIKESKUSE AASTAKONVERENTS**, millel keskendutakse inimestele riigikaitstes. Juttu tuleb nii ajateenijatest, reservväelastest kui ka veteranidest, sh nende vaimsest ja füüsilisest tervisest, moraalist, motivatsioonist ja kultuuritaustast.

31. novembrini saab TÜ Pärnu kolledžis tutvuda **HAAPSALU GRAAFILISE DISAINI FESTIVALI RAHVUSVAHELISE KONKURS-NÄITUSE «DIALOOG»** töödega. Haapsalu graafilise disaini festival kesken- dub graafilise disaini arengule

kujundusgraafikas. Festivalil toimus rahvusvaheline konkurss teemal «Dialog», mille osalejad kasutasid tüpograafiat, kalligraafiat, illustratsiooni, fotot, mitmesuguseid maalivõtteid ning paljude tehnikate miksimeist. Konkursile laekus kokku 162 teost

TUNNUSTAMISED

TÜ suure medali ja tänukirja pälvis 70. sünnipäeval looduse ja täppisteaduste valdkonna funktsionaalanalüüsi professor, akadeemik **EVE OJA**.

TÜ väikese medali ja tänukirjaga tunnustati 60. sünnipäeval bio- ja siirdemeditiini instituudi anatoomia osakonna juhatajat, histoloogia ja embrüoloogia professorit **ANDRES ARENDIT**.

TÜ väikese medali pälvis 70. sünnipäeval ökoloogia ja maateaduste instituudi botaanika osakonna

taimede ökofüsioloogia vanemteadur **ANU SÖBER**.

TÜ aumärgi ja tänukirjaga tunnustati 60. sünnipäeval füüsika instituudi spetsialisti **REIN MÄGIMETSA**.

TÜ aumärgi pälvis 50. sünnipäeval humanitaarteaduste ja kunstide valdkonna teatriteaduse professor **ANNELI SARO**.

TÜ tänukirja pälvisid 75. sünnipäeval loodus- ja täppisteaduste valdkonna geneetika professor

Euroopa Liidust, Venemaalt, Equadorist, Hiinast, Iraanist ja Indoneesiast ja mujalt. Žürii valis eksponeerimiseks kokku 80 teost, mille valikut näeb näitusel. Näitusi toetavad Eesti Kultuurkapital, Haapsalu linn ja Eesti Kujundusgraafikute Liit.

AIN HEINARU; 60. sünnipäeval raamatukogu teenindusosakonna assistent **MARIANNE MARLENE TIIK** ja füüsika audoktor **MARKU TAPIO KULMALA**; 50. sünnipäeval peremeditsiini ja rahvateravishoiu instituudi peremeditsiini dotsent ja vanemteadur **ANNELI RÄTSEP** ning meditsiinieetika assistent **AIME KEIS**; 40. sünnipäeval ökoloogia ja maateaduste instituudi kommunikatsioonijuht, zooloogia osakonna linnuökoloogia teadur **MARKO MÄGI** ning kinnisvaraosakonna juhiabi **ESTER VESKIMETS**.

ARSTITEADUSKONNA TUNNUSTAMISED

Arstiteaduskonna 386. aastapäeval toimunud dekaani vastuvõtul kuulutati välja arstiteaduskonna medali saajad, autasustati aastapäeva teaduskonverentsi parimaid ja anti üle Marika Mikelsaare stipendium.

Sel aastal pälvisid arstiteaduskonna medali TÜ kliinilise meditsiini instituudi naha- ja suguhaiguste dotsent **SIRJE KAUR** ning sihtasutuse Tartu Ülikooli Kliinikum juhatuse esimees aastatel 2002–2018 **URMAS SIIGUR**. Professor Marika Mikelsaare üliõpilasteaduse

tunnustamise stipendiumi pälvis TÜ hambaarstiteaduse instituudi suu- ja hambahaiguste assistent ning doktorant **VEIKO VENGERFELDT**.

Teaduskonverentsi parimate auhinnad anti välja kuues kategoorias: parim doktorantide suuline ettekanne **KRISTINA KIISHOLTS** (tehnik ja tehnoloogia eriala doktorant); parim üliõpilaste suuline ettekanne **BRITT INGEBORG LOOMÄGI** (proviisori eriala üliõpilane); parim arstide, arst-residentide ja teadurite suuline ettekanne **JAANUS HARRO**

(psühholoogia instituudi psühhofüsioloogia professor ja neuropsühhofarmakoloogia osakonna juhataja); parim doktorantide stendiettekanne **TRIIN KIKAS** (arstiteaduse eriala doktorant); parim üliõpilaste stendiettekanne **STELLA SULAOJA** (proviisori eriala üliõpilane); parim arstide, arst-residentide ja teadurite stendiettekanne **LIINA TSEREL** (bio- ja siirdemeditiini instituudi molekulaarimmunoloogia teadur). TÜ kliinikumi teadustöö preemia parima kliinilise suunitlusega teadustöö eest pälvis TÜ arstiteaduse eriala doktorant, Ida-Tallinna

Keskhaigla neuroloogiakeskuse juhataja ja neuroloog **TOOMAS TOOMSOO**. Samuti autasutati ajakirja Eesti Arst ja Eesti Arstiteadusüliõpilaste Seltsi artiklikonkursi «Minu esimene

publikatsioon» parimaid. Esimese koha pälvis **HANNA KADRI METSVAHT** artikli «Kerge biliarise pankreatiidi nüüdisaegne käsitus» eest, teise koha **REILE JUHANSON** artikli «Hemo-

lüütilis-ureemiline sündroom» eest ning kolmanda **MARKUS MIESKOLAINEN** artikli «Immunotherapeutic approaches for glioblastoma multiforme: A new hope? Review» eest.

ÕNNITLUSED

80 MARIKA MIKELSAAR, meditsiiniteaduste valdkonna emeriitprofessor ja inimese mikroobiökoloogia uurimisgrupi projekti teadusjuht – 12. november

70 JAAK JÄRV, orgaanilise keemia professor, akadeemik ja orgaanilise keemia õppetooli juhataja – 5. november
KRISTA LÖHMUS, loodus- ja täppis- ja tehnoloogiate valdkonna emeriitprofessor ning rakendusökoloogia vanemteadur – 5. november
TOOMAS VÄLI, meditsiiniteaduste valdkonna emeriitdtsent ja üldkirurgia lektor – 6. november
JAAN MAASEPP, keskkonnanähtuse labori tehnik – 24. november
MARI SUURVÄLI, Pärnu kolledži väärivate ülikooli projektijuht – 24. november

60 ANNELI ADAMSON, õppekorralduse spetsialist – 4. november
MERLE TIIDEMAA,

farmaatsia instituudi sekretär – 25. november

55 KARMEN TRASBERG, hariduskorralduse lektor ja kutseõpetaja bakalaureuseõppe programmijuht – 7. november
MARJE OONA, peremeditsiini instituudi täienduskeskuse juhataja – 8. november
RENATE PAJUSALU, üldkeeleteaduse professor, eesti ja üldkeeleteaduse instituudi juhataja ning üldkeeleteaduse osakonna juhataja – 13. november
RIINA VIILUP, majandusteaduskonna juhiabi – 26. november

50 HEIDI SAULEP, tuumiklabori sekveneerimise spetsialist – 3. november
TIINA TAMM, molekulaarbioloogia vanemteadur – 6. november

SIGNE BACHMANN, raamatukogu erialainfotallituse referent – 9. november
DAISY VOLMER, sotsiaal-

farmaatsia dotsent ning proviisori bakalaureuse- ja magistriõppe integreeritud õppekava programmijuht – 13. november

45 NATALI BELINSKA, arvutiteaduse instituudi asjaajamiskorralduse spetsialist – 7. november
VALLO TILGAR, linnuökoloogia vanemteadur – 21. november

40 PILLE KOOL, radioloogiakliiniku statistik – 18. november
DŽAMILJA SAFIULINA, farmakoloogia dotsent ja vanemteadur – 28. november

35 RIIN REBANE, analüütilise ja füüsikalise keemia teadur – 9. november
MERIT KREITSBERG, genoomika instituudi projektijuht – 19. november
NADEŽDA KONGI, kolloid- ja keskkonnakeemia vanemteadur – 20. november

20 KERT KASK, loodusmuuseumi ja botaanikaia kommunikatsiooni-assistent – 7. november

INGLISPÄRASEST PRESENTATSIOONIST KODUSE ESITLUSENI

Esmapilgul ei tundu midagi kummalist küsimuses «Kas sul on Powerpointi presentatsioon?». Siiski on siin mitu konksu.

Nimelt tähendab *Powerpoint* ainult Microsofti loodud tarkvara ja sellest ei ole (veel) saanud üldnime. Sellise kohanemise on läbi teinud näiteks *Žilett*, mis tähendas esialgu ainult Gillette'i toodangut.

Kuna *pauerpoint* ei saa eesti keeles tõenäoliselt niipea üldsonaks, võiks eelistada esisuurtähte (ametlik nimekuju on küll *PowerPoint*). Unustada ei tohi ka *i-d* omastava vormi sabas – ülakoma pole ette vaja, sest nime lõpp hääldub välja. See tähendab, et korrektne kirjalpilt on näiteks *Powerpointi esitus*, mis sobib eesti keelde paremini kui inglispärane *presentatsioon*.

Mida neil esitlustel aga seinalle projitseeritakse? On vist juba harjumuspäraseks saanud, et *slide*. See inglise laen tundub olevat eesti keeles kohanenud, kuigi keeleteadlane Peep Nemvalts juhib tähelepanu, et *slaid* on võõrsõna *diapositiiv* rööbik ning silme ette kuvatut peaks tähistama soome laen *kuva*.

Kuva kurvast saatusest (täpsemini harvast kasutusest) oli juttu juba eelmises numbris. Nii ei jäägi üle muud, kui leppida *slaidiga*. Ka õigekeelsussõnaraamat lubab *slide* arvutiga teha ja loenguprogrammis kasutada.

Konksud kokku võttes saab *Powerpointi presentatsioonist* kodusem ja korrektsem *slaidiesitus*. Kes aga tahab esitlusele sõuelemente lisada, saab teha *slaidisõu*. Iseasi, kas see akadeemilisse keskkonda passib. ●

SLAIDIESITLUS

(ingl *slide show presentation*) on esitlustarkvaraga loodud piltide vm lehekülgede tervikliku kogu esitlemine.

KEELENURKA TOIMETAB MILJON+ TÖÖRÜHM (RIINA REINSALU, ANN SIIMAN JA SIRLI ZUPPING). ILLUSTRATSIOONI ALLIKAS PIXABAY.COM.

Vaata ja täienda Vikipeedias artiklit «Slaidiesitus». Kõigi mõistete loendi leiad aadressilt Vikipeedia:Tartu Ülikooli keelenurk.

TÄHTPÄEV

6. novembril tähistatakse Tartu Ülikooli asutaja, Rootsi kuninga Gustav Adolphi päeva. Toimuvad loengud ja seminar «Rootsi keel kui vähemuskeel: soomerootslased ja eestirootslased».

KONVERENTS

10. novembril toimub TÜ psühholoogia instituudi ja Eesti Psühholoogide Liidu ühiskonverents «Eesti mõõdud». Psühholoogia instituut saab tänavu 50- ja Eesti Psühholoogide Liit 30-aastaseks.

KONVERENTS

30. novembril on strateegilise jätkusuutlikkuse kompetentsikeskuse aastakonverents, millel keskendutakse inimestele riigikaitstes. Juttu tuleb näiteks ajateenijate vaimsest ja füüsilisest tervisest.

6

8

10

11

30

TEEMAPÄEV

8. novembril toimub üheteistkümnnes Peeter Põllu päev «Terves digis terve vaim». Esinevad Eesti tippspetsialistid küberhügieeni ja -turvalisuse alal. Peaettekandega esineb Klaid Mägi.

NÄITUS

11. novembrini saab TÜ kunstide keskuse galeriis uudistada Anne Parmasto maalinäitust «Magusad unenäod vanas anatoomikumis». Alates 1984. aastast on Parmasto esinenud üle neljakümne isikunäitusega.

NOVEMBER 2018

E T K N R L P E T K N R L P E T K N R L P E T K N R L P
29 30 31 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 1 2

UNIVERSITAS TARTUENSIS
Tartu Ülikooli ajakiri

Tartu Ülikool • Ülikooli 18, 50090 Tartu • 737 5100 • info@ut.ee • www.ut.ee